Оачахе Мрад,

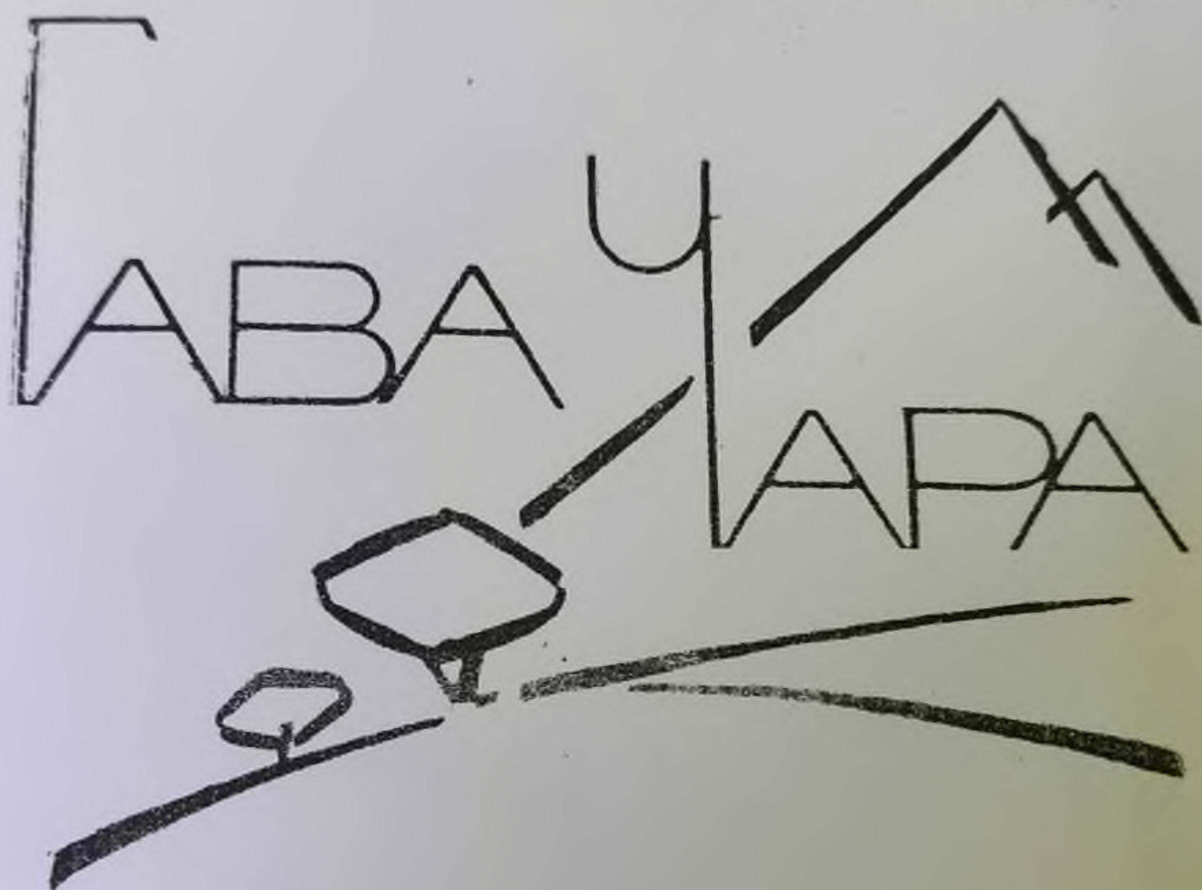

Гава Чара

Qачахе Мрад

Гава Чара

Нәшрәта „Һайастан" Ереван

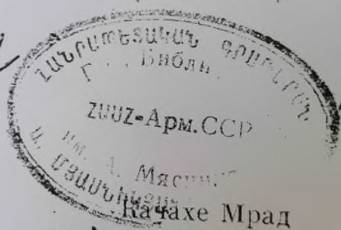
Ղաչախե Մրադ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՔԱՅԼ

(Քրդերեն լեզվով)

«Հայաստան» Հրատարակչություն

Երևան 1972 թ.

7-4-3

Качахе Мрад

ЧЕТВЕРТЫЙ ШАГ

(на курдском языке)

Издательство «Айастан»

Ереван—1972

НУРА ЗЕНДИ

Бәйраqа тә дьмьлмьлә, ша у шәнгьн иро әм,
Бьн тә'ва тә әм щьвийанә — һ'әзар р'әнгьн иро әм,
Урьс у к'ӧрд, гӧрщ, әрмәни — һ'әзар дәнгьн иро әм,
Дьле мә гәш, мьле мә зор, п'ьр' qәшәнгьн иро әм.

К'әрәма тә п'әнщвәдайә, ноли канийа qӧдрәте,
Бәхт у мьраз у азайи, нура зенди же дәрте,
Дәwса qәлпие исаф — р'асти тә һәqкьрийә сәр ә'рде.
Октйабра мә, бьн гәрма тә зор чәләнгьн иро әм.

ГӦРЩСТАНЕР'А

Тьрс у хофе әм анин жь Qәрсе
У кәԝки кьрьн чар гоше дьне.
Бәхте мә — сеԝийа дәщал дьжәне,
Дәрд у кӧла р'ева әм хԝәрьн.

Ә'мьр жь щие хԝә шьһ'ьти, һьлшийа
Ноли qӧльнге жь бәр'ие к'ьшийан,
Қ'омед һесира бәрбь тә мәшйан,
Т'ьре әԝ нди кәвьр у дарьн.

Тә сьт'ар да мә, бь хԝә бе сьт'ар,
Ноли орг'ана ле т'ӧнә астар',
Әм бьбунә дә'н, бәхт сәр мә дәстар',
Қӧ ғьранийа ԝи чьл һ'әзар барьн.

Бәр тә'ва шеԝре тоq-т'ур'а ләрда,
Қ'әсәр, ахине дәст жь мә бәрда,
Ч'ә'в ль мә вәбун, дурк'әтьн qәда,

Нав зəвийа бəхтда əмə зьбарьн.

Ньһа дəлали, хwəймьлк', хwəйбьрщи,
Р'астə əз к'ӧрдьм, ле тӧй гӧрщи,
Тӧ дьле мьнда т'ьме нарьнщи,
П'əнще достийа мə ль тə дьбарьн!...

ƏЗ ДЬХWƏЗЬМ

Щəм мьлəте к'öрд
Һəйə мəсəлəк—
Салада зə'ф qьрд,
К'урə нет гəлəк.
Мьлəт нав дəwра
Əw, ноли т'ьбəрк,
Дəрбазкьр, ани
Бе qöсур у тəрк.
Щəм мьлəте к'öрд
Һəйə мəсəлəк.
Wəхта т'ьре фьрк
Т'əриqа əвсəнə
Qöр'афтйə сəр һəв,
Дькə нав qəwза —
Əw жь р'е дəрте,
Те бина qəзийа
Шəр'а ль дəште.
Дьбə qал у щəнг
Нава мераде,
Бəнгзе wан бəтр'əнг

Хун ль ч'ә'вада,
Хwә ӧнда дькьи
Шӧрәта мәрийа,
Һәвдӧ чьр' дькьи,
Нолани дә'ва.
„Һ'әйф ль бәр һ'әйфе"
Дәве wан дәрте,
Сәд гьлие нәт'е
Дәве wан дәрте.
Леленә агьр
Бәри һәв бьдьн,
Зар'ед һур у гьр
Эт'им бьһельн,
У wьр ньшкева
Дайик пешда те,
Лач'ка сәре хwә
Давежә ә'рде,
Орт'а һәрд к'ома.
Бь авьр'е туж
Wан дькә лома,—
Мер бәр дьбьн п'уш.
У бой хатьре
Дайка бәргори,
Кӧ пе шире хwә
Мәзьнкьр мәри,
Шәр' дьсәкьнә,
Мер тен сәр һ'ьша
У һәвдӧ надьн

Дhа бәр к'аша.
У кәсәк wьра
Qәт төрөш накә
Сәр лач'ка дер'а
Сәмә чьрqаскә,—
Сәр wе нишана
Намус, сийанәте.
Ҝө бина шире
Дайке же те.
Әз вьр дьхwәзьм
Фәсла öса бе,
Ҝө дайке
Т'әмамийа дьне
Т'ö щар... Т'ö щара
Qәт мәщбур нәбьн
Лач'ке сәре хwә
Бавежнә нава
Мәйдана шәр'а.

ДӘWЛӘТ

Го wәхтәке маләкеда
Кö тъм шәр' бу, ч'ер' у ледан,
Нәфәре wе qöр'ә, бабах,
Бет'ьфаq у h'ьшда алчах,
Ч'ә'внәбари, дәхәс, ә'рнус,
Бь хәйсәтва h'әму чькус,
Һ'әму нәт'е у дьбори,
Qәт нъзанбун чьйә гори,
Qәwм у пьзмам же дьр'әвин.
Wан т'öнә бу h'öб у әвин
У ә'йнат к'öтабун һәвдö,
Нәкә wан нәдьбу дöдö
Р'оке р'асти дәwләте теп,
Же дьпьрсьн:— һәйле, малшеп,
Тö wа бь ләз к'öда дьчи,
Wәхта вьр әм манә бьрчи?...
Гот, hун н'ине бәр сьвдәре,
Әз тъм дьчьмә wедәре,
Ль к'ö hәйә h'öб, h'ьзкьрьн
У т'фаqа лапә мәзьн.

ГАЗЬНЕ ТӘ Т'ӦНӘБЬҢ

Wи гот, дәлал, бьбахшинә, wәки щаһьлтиеда
Мьн готә тә:— Бьбә йа мьн, хьшре дьне педа
Биньм мале у бь шабун ль бәр п'е тә р'окьм,
Чьqас кӧлилк дьне һәнә, әзе һ'әмуйа т'опкьм,
Текьм баqе сьпи у сор, баqе гәләк р'әнги,
Һәрәма тә wана р'езкьм, ль сәр бьби бәнги.
Әз наһельм тӧ дач'ьви, жь кание аве бини,
Т'әне нав баг'че һ'ӧбеда гӧла бьчьрпини.
Нава дор у бәре хwәда бьмини дәлали,
Тә жь сонда мьн баwар кьр у буйи бәрмали.
Әз к'әтьм нав шова ә'мьр у мьн нәһишт т'ӧ щи,
Р'ож у шәв хwә кьрә йәк, т'ьме дьqащqьщим.
Мьн дит, һәйло... сәр р'йа ә'мьр чьqас ч'ә'л у к'ортьн'
Мьн пе нани биньм сери гьлие, кӧ мьн готьн.
Муйе спи сәре мьн педа кьрнә р'езе һоне,
Ноли зәвийа, кӧ зәр буйә, wә'де wе дьруне.
Qәwата мьн нәгһиште, wәрә мьн р'аст фә'мкә,
Шане мӧһ'бәте нак'әвә, кӧ дәрәwа бькә...
We гот, qӧрбан, нәщаһизә тӧ хwә бьки лома
Һ'ьзкьрьна тә алави нае к'ьр'ин бь щәма
У бона мьн әw четьрә жь дӧр' у хьшре дьне,
Бей wе ә'мр, мәрьв т'ьре, һ'әсабе мьрьне.

КӘЧ'А БАРЗАНИ

Һәр йәк бь аwазәки бәр йара хwә дьл дьдә,
Бьру у бьжәнге wе бь к'ефа хwә кьл дьдә.
Дьньфьшинә к'ӧбар дерә у кӧртке әт'лəз,
Һьмбәри р'ое дькә, гәрдән меһwә у хас р'әз.
Стӧда мори у мьрщан, кондәре wе фьр'әнги,
Шә'р у шәмаqи ль wе ль бәр wи һ'әзар р'әнги,
Гӧһаре wе гӧпьки, хwә жи һәмьи базьнзив,
Кӧ wан хьшра qонщакьи — әw жи навда бьбьи һив.
Ле тӧ, дәлала барзан, тӧ нә йәкә ӧсани,
Инглиз, зорба, нәйара хәзәб сәр тәда анин.
Къьнще арзан ль т'эпе, дьл тә сафи wәкә т'ас,
Щарна бьрчи дьгәр'и, щарна бе ньшт у п'ехас.
Печ'ие тә т'әв тәрьки, хәwа шәва тә qӧсийа,
Һ'әму зуда р'азанә, ле тӧ һәла ль сәр п'ийа.
Чарнькале тә зӧлме ськ'а хwә зор э'рдеда,
Ле зӧлм жь тә набарә нава wәлате wеран.
Сӧр'-сәрме бешика тә бәр хӧнава һ'әжандьи,
Ле дьле тә гәрмайи жь п'әнще тә'ве стәндьи.
Дьбеи, һ'әму дәрде тә р'окьрьи ль сәр һәвда,
Wәхта сьбәке р'абун, әw бунә ч'йае к'ӧрда.
Ль бәр бәхте ч'ьлмьси, ә'щебә, нәч'ьлмьси,
Һ'ьнаре сурәте тә wәк р'ое дьтәнсьи.

Бинтәнг дьби щарна тӧ, ле дьле тә т'ьм фьрә.
Ноли бә'ра бе сәр-бьн мӧһ'бәтә же дьбарә.
Шебьскед тә дәлальн, нолани р'йа эвинтие,
Мәрьв кӧ хwә ль wан гьрт, нахальфә бь wе р'е.
Һәр йәк бь аwазәки бәр йара хwә дьл дьдә.
Бьру у бьжанге wе бь к'ефа хwә кьл дьдә.
Мьн qәләм кьрә кьлчик бой бьруйе тә, әз һ'әйран.
Че буйи, чейи, че маи, мӧһ'бәта мьнә гьран.

Ә'МӘЛЕ ЧЕ НАМЬРӘ

Го wәхтәке жь маләке
Мәрик дәрк'әт бь шин у гьри.
Хwә к'әтьбу бәд һ'аләки
Һесьр жь ч'ә'в гьр дьбарин.
Пәки һьлда у же пьрси
Гот: бе бра, әw чь һ'алә?...
Баһара р'уйе тә ч'ьлмьси,
Дьл тә дькә налә-налә?"
Гот: „Харзне мьн мьрийә, харзи...
Мьн хьраб бу мал у оцах.
Дәст у п'ие wи дьләрьзин,
Т'әне дькьр „ах у wах".
Готне: „Бежә әw лап мьрийә?...
Дьбә кӧ на"... Әwи щаб да.
Гот: „Малхьраб, әw чь гьлийә?
Мьрьн кӧ һат „на" ль к'ӧ ма".
„Пәй,— гот,— хорто, тӧ нәзани,
Дьнйа бь мьрьне нажи,
Нә мьрьне, ле жь кьрьне
Дьнйа буйә хана т'ьжи.

Əз дьпьрсьм, гəло пəй хwə
Əwи hиштийə навəки че,
Ə'мəле qəнц, зöр'əт у ч'ар,
Пане бе п'ар əw чу жь дьне?"
Гот:— Шькьр, wəре wи шинə,
Əw хwəйсанəт, навдəнгинə,
Же дьбари ə'мəле че".
— Əh, гот, qöрба, бəр хwə нəк'əв,
Шин хьрабə сəр мере че,
Қ'е пəй хwə hишт зöр'əт у нав,
Лап намьрə ль ве дьне.

БЬЛБЬЛ

Бьлбьл фьр'ийа ч'ӣа у бани,
У һат ль сәр чьрпийа дани,
Чьрпик бьн wида зу тәwийа
Гот:— Тö чьqаси гьрани...
Гот:— Гәwде мьн wәк е бәре,
Зедә нәбум әз баһаре,
Әw гьрани, кö мьнда һәйә —
Әw т'әмам жь дәрде йаре...

ГӘЛИЕ Ә'ЛИ БӘГЕ

Тә'ве т'әзә п'әнще хwә зер'
Барандә сәр дәшт у банийа,
Дурва нава р'әwша сьбе
Һәч'е ч'йа пер'а дьк'энийа.
У бьрьqин wан щәw-кани,
Нол шьр'ке хәмла бука,
Ле феза wан бәләкие к'аw
Чил у qәрqаш ль гедука,
Ль к'ӧ т'әне бльнд дьбә
Qәрт'әле баск зәг'м у qәwин,
Шьване к'ӧрд демqьмьли
Ль кәрие пез дькә qуртин,
Йане бәр п'есира кӧлав
Дәрдьхә бьлура шьмшат,
Qәйде „нерийа" һ'әwас у наз
П'әрwаз дьдә ль дәшт у лат.
Бьнәт'аре гәләки к'ур,
Кӧ нав дькьн wи Ә'ли-бәг,
Дәwрана сәрт сәрда анийә
Гәләк зӧлӧм у гәләк щәнг.

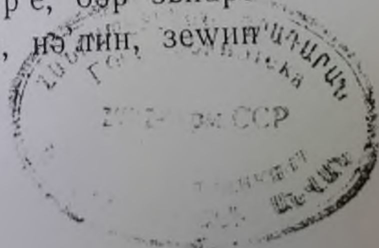
*) Ә'ли-бәг — наве гәлики к'урә ль К'ӧрдстана Ираqе.

Ле əw майə т'ьм сəрбльнд—
Бəр нəйара wи чок нəда,
Нəйар бəр wи бунə т'ьрах
Же бьhӧрин h'əзар qəда.

* * *

Дьбен wəхтке Р'оhьлате
Бь əскəре хwəйи qӧр'ə
Авитə сəр wи гəлие к'ур
Гəф Искəндəре Зӧqӧр'нə.

Wəхта иди р'о чу ава,
Дор-бəра həр тьшт сəqьр'и,
Щарна дьhат дəнге бума,
Р'əше зьнар дьqьшьри,
Əскəре Искəндəр бь чит,
Тир у кəван, шур у мəрт'ал
Р'аhиштьнə нава гəли,
Ноли дьза, кəр' у лал.
Ньшкева, т'ьре батьни,
Мəри р'абун жь бьн ə'рде.
Пешие əw данə бəр тира,
Жорда зьнар hолбун щəрде.
Бу həйдадə, həспа h'ир'ин,
Т'ьре əw к'əтьн нава доже.
Qəт Искəндəре Зӧqӧр'нə,
Нəк'əтьбу нав ве р'оже,
Wəхта сəр р'е, бəр зьнара
Дьhат ахин, нə'лин, зеwин

2—1448

У әскәре wи нав-нишан
П'ошмурдә пашда дьр'әвин,
Wәхта нава тә'рибане
Гәлие к'ур, ноли һ'ута,
Бь инк', бь һерс у бь ә'йнат
Һ'уфи хwәкьр дә'wа сәwта.
Искәндәр зу wьр ә'мьркьр,
Кӧ лехьн дәфа һәwаре,
Әскәр дәре жь wи гәли,
Т'опбә бәр канийа бьн даре.
Әскәр зу жь гели к'ьшийа,
Т'ьре сәрда барийә qаp.
Гәләка һ'әта-һ'әтайе
Сәре хwә данин ахе сар,
Ле ед дьне бь ч'әк, р'ьһ'ал
Щвийан дора сәрәскәра,
Шьро дькьрьн wе шәве
Зәрпе шьпука wан дәра...
Сьбәтьре думана гәwр
Ль бәр п'әнще тә'ва сьнщьр
Һ'әлийа ль сәр һәч'е бльнд,
Wәк нав аве ч'ьр'ә шәкьр,
Искәндәр ль щәм хwә щьванд
Мьшир, qӧмандар у сәрәк,
Мә'дәкьри у бе нәдәр,
Т'ьре ль фькре к'әтийә тәрк,
Готә wана, wәки фәсал
Ль wи гәли п'ак мезәкьн

У шьпука нава шәве
Жер'а т'әмам әшкәрәкьи.
Wәхта к'ома бәләде wи,
Ноли сәе сусмә гәр'ийан
Ль Ә'ли-бәг у h'афа wи,
Т'әне т'ә'бийа ль пешийа wан
К'омәк жьне к'орда бь ч'әк
Сәкьнибун пьш зьнара...
Р'йа кәванә дьреж дьбу
Бьн qәйа, wәк тирәмә'ра,
Ньhер'ин ә'щебмайи, шаш —
Бәләда хөрандьн пәләнг:
„Әвбун шьпука шәва р'әш?...“
У вәгәр'йан пашда чәләнг.
Готнә Искәндәр wайә h'ал:
Жь we р'е нае п'әшк у qәзийа,
К'омәк жьне к'өрд бь р'ьh'ал
Сәр р'е к'әтьнә пьш т'ә'бийа,
Әме пешва у биләка
Wана бьдьнә бәр дәрба
У технә h'але коләка,
Кө бьзерьн дәст мә, к'әрба!...
Бәр мә вәдьбә р'йа к'әсә,
Ле йа дьн йа h'әвт дә'нанә...
Әме hәр'ьн у, хөләсә,
Хәма мәкьн ван жьнанә!...
Искәндәр вьр к'ур фькьри,
Паше сө hатә бәләда:

— Wa биркьр шәва бьḣöри,
Әw дәрба зор у әw qәда?...
Әгәр әм алт'кьн wан жьна,—
Набә нав мәр'а ḣәwате,
Кö әм алт'бун жь дәсте wана
Qарә мәр'а ḣ'әта-ḣ'әте.
Әгәр жьне wан wәк мера
Мәйдане әскәр qәлс дькьн,
Мере wане we wәк шера,
Мәйт'а ә'рде п'епәс бькьн...
Бьләзиньн, дḣа бәсә
Әм тек'әвьн хәбәрдана,
Ḣун дагәр'ьн жь р'йа к'әсә,
Әме ḣәр'ьн р'йа ḣ'әвт дә'на...

* * *

Жь we р'оже гәләк qöр'нә
Ḣат бьḣöрин ль ду ḣәвдö,
Гәләке ноли Зöqöр'нә
Сәр Ә'ли-бәг дьбун ә'ду.
Ле т'әриqе, wәк кәванийа
Нава мале зор у ә'гит
Гезийа хwәйә мәзьн ḣьлда,
Әw пақьшкьр wеда авит.

* * *

Аḣа диса сәр Ә'ли-бәг
Ә'wре хеж ль ḣәвдö щьвйан,

Диса һәч'е wи qал у щәнг—
Диса шьпук сәрда барийан.
Диса ч'ъркин һатә ә'змана,
Ә'рд, wәк нәхwәша, кьр нә'лин,
Гөлле т'опе бә'әсвана
Сәр гелида гәф дьбарин.

• • •

Р'әх Ә'ли-бәг, ль навпә'ние
Гөнде к'өрда п'әр'вәдайә.
Мал ньхьлинә ль бәсте,
Т'ьре зипьке ледайә.
Ле зәлули у дәщали
Нәшкенандьн сәк'а к'өрда,
Һәла сәрда wан пе дани
Шабьн ль бьн баре дәрда.

* * *

Нава духана бәрбанге
Дьчунә гөнд дө пешмәргә.
Щарна дьтәлийан wе т'анге,
Дьньһер'ин гөнд у бәргә.
Һәрдө жь qәбила барзан,
Дәсте wана т'ьме сәр ч'әк,
Йәк жь wан хортәки тәлийан,
Р'евачуне дһа чәләнг.
Wи дани бир у дьлда хәм,
Ль п'әр'е гөнд һолка т'әне.
Гәло чьр'а дйа wийә р'ә'м

Щаб шандийə: нəсəнə-бе?...
Дьбə кӧ дьжмьне дəщал
Анийə сери qəзийа гьран?...
Йан нəхwəшə əw гьранһ'ал?...
„Ах, дае щан! Ах, дае щан!“
Wи ньшкева бəр хwəда гот,
У р'ожа р'əш һатə бире,
Kӧ шьпуке бəхте wан сот
У авитə канийа qире.
Kӧ сəрбазе Нури Сəһ'ид
Бь нəмəрди у бехофи
Дькӧшт щмаə'та ə'гит,
Kӧ бəр инглиз бьбə софи...
Һатə бире, чаwа жорда.
Дьфьр'ин фр'ьнде инглиз,
Бь дəщали дан бəр бомба
Барзана wан гəш у ə'зиз,
У мала wан алава гӧр'
Пе к'əт, һ'əта кӧ бу к'ози,
Баве wи дəрк-əт жь һӧндӧр',
Дəстда əw у дйа wи кəзи,
Əw р'əвандьн бь лəзобəз,
Хwə авитə т'ə'бийа зьнар,
Гӧллə лек'əт, хуна гəвəз
Qəр'ьми ль ə'рде сар.
Kур'ин к'əтə дйа wийə р'ə'м,—
Шəхте да бəхте һесира.
Сəр хəмада зедəбун хəм,

Барандьн тə'вийа һесьра.
Сəр дəнге wан т'опбун щинар
Дьлада инк', дəрде гьран,
Анин к'əфəн, анин чəнд дар
Мəйт'е баве жь ə'рде һьлдан
У ч'ə'лкьрьн нава мəг'бəр,
Щинара һ'əйф ль пе дани,
Келе кəвьри данин сəр —
Wəк нвьшта wи зəмани.
Ньшкева дйа wи — П'əришан
Р'абу п'йа — тьшт к'əтə бире.
Əw чу пьш мала wан wеран,
Ə'рд вəда ль т'анга бире,
Дəрхьст т'ьвьнг у фьшəльх
У гьреда ль пьшта хwə.
Жь нава бьруйе wейə сьх
Агьре к'ине дьп'əкийа.
Щинара кьр лава-диляк,
Кö нава wе щəнг у qале
Кöр'е wе бьбьн Ə'ли-бəг
У бьһельн мала хале,
У гот: „əw һəла т'фалə,
Ньзанə хер-шəр'е дьне,
Дьле мьн к'ур бьриндарə:
Жьна к'оти набə дйа че,
Һ'əта эз һьлнəдьм һ'əйфе,
Бьла нəбежə мьн дае!...“
У бь лəз дак'əтə гели,

Чу пешиййа дьжмьне дəвхун,
Р'əш ль сери, дəwса хели,
Хwə wəк кəвотка бе һелун....

* * *

Чəндьк чəнд р'ож һа бьһӧрин,
Қӧ əw дьма гӧнде хале,—
Дьле wи нəдьсьт'ьри,
Т'ьме ч'ə'ве wи ль р'йа де.
У wəхтəке, ниве шəве,
Чахе гӧнд у ч'йа у бани
Қ'əтьбунə нава хəwе,
Җер т'əк дьхӧлхӧли кани,
Wи те дəрхьст: һесьра гəрм
Ньqьти сəр сева сурəт.
Т'ьре дəрман, т'ьре мəлһ'əм
Ль бьрина wи хəдəр к'əт,
Wи те дəрхьст, чь һ'ьзрəти
Əw пач'кьрьн бь дьлован,
Т'əне жь леве де qӧдрəти
Ӧса назькьн р'амусан.
Wи ч'ə'в вəкьр, дит П'əришан
Р'уньштиййə, ль бəр сəри,
У кьр qар'ин: „Wəй, дае щан!"
Т'ьре р'он бу шəва тə'ри.
Хwə зəвт нəкьр у нəт'абəт
Хwə авитə п'есира де,
Т'ьре данə дьле шəwат
Мал у һ'ал у мьлк'е дьне.

Де мьл һедика пашда да
У гото кӧр': „Фәсал Т'аждин
Вайә, лаwо, мьле мьда
Жь гӧлле дьжмьн дӧ-се бьрин".
Wи ньзанбу жь дәст эше
Сәр де к'әтийә худана сар,
Сәре хwә дани сәр п'еше —
Җер'а бә'лгие наз у к'ӧбар.
Һәма ӧса жи хәwр'а чу.
Р'ьһ'әт у де ль бәр бине,
Һ'әтани кӧ сьбә р'он бу
У р'анәбу нав ньвине.
Де qемиши wи нәдькьр,
Кӧ бьгота һ'ал у һ'әwал,
Чаwа дьжмьнр'а шәр' дькьр,
Чь һ'алида гиһанднә мал.

* * *

Мерхаси, wәк канийа т'әзә,
Дәрте һ'әwас, дәрте зәлал,
Ч'йа у банийар'а дьбәзә,
Җе вәдьхӧн һьн ч'ук, һьн кал,
Те һәwарийа р'әһе зьла,
Қьл дьдә бьруйе кӧлилка
У дьбә бәрбина дьла
У бәләда ль гедука.
Йане, ноли тәйре бази,
Нав ә'змане саи, wәк т'ас,

Дьфьр'ə һ'əзар аwаза,
Дьчə ода к'ӧрдайə нас.
Бəре дьбə чаwа меван,
Хwə дьдə алие аһьла,
Дьбə досте кале зəман,
Хьйале хорт у щаһьла.
Wа, ə'мəле П'əришане,
Кӧ нəдьһат ль хwə мӧкӧр',
Ꮟь ə'щеб дəрк'əтə мəйдане,
Фьр'и гьһиштə гӧһе кӧр'...
Wəхта кӧ һерс П'əришане
Ль ду хwə зу ӧндакьр из,
Дак'əтə гəлие Барзане,
Əскəр бь сəрəскəре инглиз
Дьк'ьшийан, ноли мəлəхе,
Qəт'ьл р'етьн ə'рде к'ӧрда,
П'əришане дит wи чахи,
Кӧ һəма жь щəwе wеда
К'омəк к'ӧрд wе бь мерани
Ль бəр əскəр дькьнə шəр'.
Əскəра сəр wанда дани
Зӧлӧм, хəзəб. Т'əк бь хəдəр
Жь гəлие к'ур дьһат зеwин,
Т'ьре ль бəр фəрмана сəрт
Нахwəзə əw бьбə сеwи,
Чьqас жи ле п'ьр' нəбьн дəрд.
Əскəр диса һəй дьк'ьши,
Кӧ к'ӧрда зьнерва бьсон.

Нава wанда нивп'оньжи
Йаралане инглиз — Р'ентон —
Qöмандаре „бәләбана“
Кö әскәр зедәкә һ'ьмәт,
Ноли шьпука зәмана,
Ньшкева ль wанр'а дәрк'әт.
Хут wи чахи П'әришане
Һәч'е qәйе хwә щиwаркьр,
У wе гьрт меша нишане,
Бае хәзәбе wан р'акьр:
Бу вьзина гöлле ә'йнат,
Чәнд әскәр шандә щә'ньме,
Жорда һолбу зьнаре тә'т
Бь гöр'ин, саwа мьрьне,
Т'ьре т'әqийа ч'йа ль к'аша,
Бьруске жорда кьр qьрч'ин,
Һ'әзар зьнар, wәк бәраша
Wәрандә сәр дьжмьн бь к'ин.
Р'ентон тьрсийа, бәр хwә нәда,
Т'ьре һ'әзар у һ'әзар мер
Һатьнә һәwарийа к'öрда,
Пьшт wан стәндьнә ноли шер.
У гот: „Бьра ә'рәб у к'öрд
Һәв бькöжьн ве зәһәре,
Һәрдö жи бәр мә бьбьн кöнд,—
Шәрq бефә'мә ноли бәре“.
Хwә тәлә-тәл да бәр тә'лда
Мәйдана шер' һишт у р'әви,

Чаwа нава меше сьхда
Бәр р'аwван дьр'әвә р'уви...
Ӄö әскәре Нури Сәһ'ид
Нав гелида р'ьнд һ'ьнщьр'и,
Ӄ'öрд чунә сәр qәйа wәһ'ид,
Ль к'ö һәwа дьсьнщьри,
Дитьн, wәки т'әне жьнәк
Ль бәр зьнар дькә нә'лин,
Ль р'әх wеда т'ьжи фьшәк,
Хун дьк'ьшә жь мьле бьрин —
Әw П'әришан бу, кö бь че
Wанр'а дәрк'әт чаwа бәрбанг,
Бь мерхаси жь wе һәч'е
Дьжмьн кьрә һ'але бәтр'әнг...
Хут wе дәме wан П'әришан
Һьлдан анинә Ә'ли-бәг
У ә'мәле wе нав-нишан
Эла гәр'ийа чәләнг-чәләнг...
Жь wе р'оже чәндьк-чәнд сал
Бьһöрин. Wи те дәрнәхьст,
Чаwа дйа wи бе мьлк' у мал
Әw мәзьнкьр у фьр'а хьст.
Ӄö т'ьм шинбә wаре баве,
Де да сәр wи тәр'и-щани...
У бе сәбьр хут ве шәве
Гази дьке, чьйә мә'ни?...

Qöлбе гəwрави qьшьри
К'əwа сьбе хwə да ч'йа,
Бəдəна wан т'уме дьр'и
Дурва ноли qəрат'уйа
Феза wана хöмама гəwр
Хəлəq-хəлəq у зə'ф сьх,
Дора шьхте ч'йа алиайə—
Əw хwəр'а кьрийə qорьх,
Мəрьв т'ьре ə'змане сут
Wəлгəр'иайə ноли т'ас.
Ч'йае бльнд сəри ле р'ут
Бəр мəльсин, бун р'öсас
У əw хöмам wəк шəмаqийа
Qəрqаш ль к'олосе к'öрда
Öса qəшəнг алиайə ч'ийа,
Wəк шьтева дə'wəта.
Хут wи wəхти бь лəз у к'əл
Дö хорт һатнə п'əр'е гöнд
Р'əх мала т'əк əw тəлə-тəл —
Чун пьш qəлаха нəбльнд,
Йəк жь wана Т'аждане шəнг,
Ле е дьн нави Гöрган,
Wəк ч'ийае хwə һəрдö qəшəнг,
Бəжнева гəwдəп'əлəwан.
Т'аждин п'əлəк ə'рде һьлда,
Qəста дəре мала хwə кьр,

Ноли тәйре ч'йае к'өрда,
Qуртийа у п'әл ль wи wәркьр.
Бь wе wи да де ә'шарәт,
Wәки әwә, ле нә кö хәлq.
Әгәр дур'а де дәрнәк'әт —
Һатйә сери qәзийа у дәлк'.
Ле бу ч'ьр'ин, дәри вәбу
У жь нав сьвдәра тә'ри
Һатә дитьне qәрәт'у,
Паше дәрк'әтә бәр дери,
Кьрә гази: „Тö ч'ара мьн!...
Wәрә, лаwе, мьни чәләнг!...
Wәрә ә'мр у сьт'ара мьн!...
Wәрә, тәйре мьн бьмбарәк!...“
Әw дәнге wе wәк һ'ьзрәта
Дьле әвин ль бәрбанге,
Гьһишт гöhе һәрдö хорта,
Шöрәта хwә р'ет wе т'анге.
Һәрдö бь ләз бәрбь wе чун,
Хwә авитнә п'есира де,
Хәме гьран, кö wанр'абун,
Хwә дур хьстьн, данә бәр бе.
Де әw бьрнә һöндöр'е мал
Wәк нубара дьле шәwат
Жь wан пьрси һ'ал у һ'әwал,
Паше готә кöр' нәт'әwат:
— Мьн гази тә кьр, кöр'е мьн, Т'аждин
Сале мьн дьчьн... Дьле мьн бьрин...

Һа дьфькьри: чьр'а, һей фәләк,
Тә мәр'а анийә әw бәхте көләк?...
Т'АЖДИН:— Дара п'алуте к'оке wе зәг'мә,
Чьqас лек'әвә дәрб у дәг'мә,
Чьqас ба лехә, дьбә кö бьтәwә,
Ле әw öса зу ә'рде нак'әвә.
П'ӘРИШАН:— Лаqьрдийа мәкә, Т'аждин, әз qöрбан,
Сал мьн бьһöрин, дәwсе тьшт нәма...
Сал мьн бьһöрин, дәwсе тьшт нәма...
Ә'мре мьн, ноли гузе беә'мәл,
Qалч'ьки зәрә, какьли зә'ф тә'л.
Т'әнемә, т'әне!... Әв һолка вала
Бона мьн буйә ноли мәзәла.
Дьнеда һәйә тә'ли, тәнгаси,
Дьнеда һәйә тә'ли, тәнгаси,
Wәхта т'әнейи те жь к'е бьхwәзи
Т'әне гöлпә ав, т'әне пә'ри нан?...
К'е бе һәwарие, бежә, лаwо щан?...
Т'АЖДИН:— Әз дьфькьрьм: гәло чь буйә
Кö һерса дйа мьн әwqас р'абуйә?...
Дьбә кö нава һ'але чәтьнда
Wе бәр тәнгасие qәт т'ә'мул нәда?...
Тә бир кьрйә, wәк жана дьла,
Һәwари дак'әт гьра у мьла,
Дьжмьн шәwьтанд мә ощах у мал,
К'әwшән жь бомба дньват бәдһ'ал,
Т'ьре дожәйә у тö к'әти нав,
Тә дәрхьст т'ьвьнг жь нава кöлав,
Р'абәри мьнкьр у гот:— баве тә

Пе ве бәр дьжмьн ә'фат шәр'кьрийә,
Һәр щийа газийә, шин у һәwар,
Wәт'ән дьзерә, wәт'ән бьриндар.
Һәр'ә у һ'әта qәйд у чидар
Ль мьле мәбә, ч'ер', qамчи у qар
Сәр сәре мәбә, вәнәгәр'ә мал.
Ле нһа тә'не дйа мьнә дәлал
Әз кьрмә нишан у зәг'м дьжәне,
Т'ьре дьхwәзә дьл мьн вәжәнә...
П'ӘРИШАН:— Ԛөр'е мьн дәлал гәләки һерсә—
Тә'не де бой көр' — щарна жи дәрсә...
Ле нә бой тә'на мьн гази тә кьр.
Тә нета дйа хwә qәт р'аст фә'м нәкьр.
Нет әw нинә, wәк к'отие мера
Бьһели, һәр'и жь мәйдана шәр'а
Нета мьн әwә, кө бьзәwьщи,
У паше һәр'ә, тө к'өда дьчи...
Т'АЖДИН:— Чь зәwащ, wәхта һәр дәра шинә,
Дьжмьн сәр мәда шьпуке тинә.
Wе чь бежнә мьн һәвал у һогьр:
Намуса Барзан мьн лап п'епәскьр?...
На, дае, һьлдә wи баре гьран —
Жь сәр мьле мьн, р'ожа хәм-дәрдан.
Кө сәр мәда һат ә'длайи, хwәши,
Әз бәр тә һазьр, чаwа дьхwәзи....
П'ӘРИШАН:— Шин дәсте мәйә, wәк һәспе qөлә,
Тә кө р'у дае, дһа зәвт набә.
Ду шинер'а т'ьме шайи те

У ду ә'wравие т'ьме сайи те.
Чәрха мә öса ч'әп дьзьвьр'ә,
Кӧ qал у щәнг мә вәнагәр'ә.
Дәгмә qәwьмийә, кӧ мере к'ö̈рда
Һәхwәш бьмьрә нава щие хwәда...
Һәwарийа нәбхер т'ьм сәр мәда те,
Ә'рде мәйи дәлал, ноли qӧдрәте,
Дьһ'әр'ьмә ль бьн п'ие дьжмьн,
Читед мера хирәт р'адьбьн
У бой азайе ә'мре хwә дьдьн.
Тоqе эт'има, qар'анийа мале,
Шьли, тәнгаси, тә'лийа зәwале
Стöе жьна к'ö̈рдә бәхтр'әш дьк'öтә,
Ле т'ә'мул дьдә, дьл нап'әр'ьтә.
Әw фьр'а дьхә зар'ед хwә дәлал,
Кӧ бона мьскән бьбьн пьшт у мал,
Кӧ хали нәбә wаре кал-бава,
Же дәрен ә'фат-ләwанде шәва...

* * *

Гәләк сәһ'эта һ'ö̈щәт бьһö̈рин,
Гәләк бәр һәв дан де у Т'аждин,
Ле бь ахьрие әw һатә сәр р'е
Бь тә'н у лава, бь диләке де.

* * *

Дһа П'әришана омьд
Хwә гәләки әглә нәкьр,

3—1448

Нава мале wе зу һьлда,
Гази дö-се əхтийара кьр.
Əw шандьнə мала щинар,
Кö qиза wи навə Назе,
Шишман, сурəтə ноли нар
Кöр'е wер'а зу бьхwəзьн.
Хут wе р'оже бе дəф, зöр'нə
Wе бука хwə сйаркьр, ани,
Т'əне wьр т'аська һ'ьнə
Дьгəр'андьн ль бəр хани.
У щаһьла деми бь к'əн,
Дестда дара бук у зə'ве,
Бльнд дькьрьн əw һəрдəм,
Дьгəр'андьн wе һьндаве...
У Гöргане бьразə'ва
Щарна qəста дькьр qуртин,
Т'ьре бу гöр'ина ə'wра,
Сəр ч'йае гöнд һəвдö щвин.
Öса дькьр, wəки дə'wат
Бьбə wəк дə'wате дьне,
Wəки мəрьв нав кöл, дəрда
Шабьн жь р'ьк'и мьрьне...
Ви тəһəри wи wə'де сəрт
Дö мьраз ль һəвдö шабун —
У зəwаща ль Ə'ли-бəг
Ль К'öрдстане бəла бу...
Һ'əвт р'ожа ль бал дйа öмьд.

Һəрдӧ зьлам бь ша дьман.
Р'астə, һəрдӧ жи малдабун,
Ле wе дəме — чаwа меван.
Р'ожа һ'əйшта Т'аждин, Гӧрган
Хатьре хwə жь мале хwəстьн,
Диса ч'əке хwə че һьлдан,
Бəрбь Барзани р'ек'əтьн.
Р'ек'əтьн бьн п'əр'е ə'wра,
Ль к'ӧ бьруск бьрq вəдьдə,
Зьнаре кал, ə'рде дəwра
Бь зенди тəр'а хəбəр дьдə,
Wəки чьqас qəт'ьл р'ьжийа
Чьqас жи дьл дьма р'ьжи,
Хуна мера ə'рде пьжийа,
Дьле wан мерани т'ьжи.
Чьqаси дьжмьне дəщал
Сəрда данин шин у агьр,
Əwлəде wе че дьмьрьн,
Ле К'ӧрдстан нəмьр, нəмьр...
Wе ноли гӧла qӧдрəте
Ль сəр к'озийа qəсре к'амбах,
К'ӧбар дəрдьк'əт һəwате,
Qəйд ль мьла, ле т'ьме саг'...
Жь wе р'оже һ'əйшт мəһе т'ам
Һат бӧһӧрин, Т'аждин, Гӧрган
Т'ə'би хwəр'а кьрьбун там

Бәр дьжмьн нав qал у щәнга,
Де чәнд щара сәрда шанд щаб,
Кö һ'әмләй Наза к'öбар
У әw шайә бе һ'әд-һ'әсаб —
Ль wе жи вәбуйә баһар.
Ч'ә'ве wана ль р'йа wийә һ'әйр,
Әгәр ль wи һәбә мәщал,
Бьла qасәке, ноли тәйр,
Сәр ч'ийар'а чьрqаскә бе мал...

* * *

Wе дәме дәст бә'әсвана
Беисафи у к'ьрети
Хwәлийа к'öрдайә зәмана
Жь нәмәрдие дьшәwьти.
Qәвнәп'әрәстед бе шекьр
Дестда т'оп у танкед инглиз
Гöнд у бажар wеран дькьр—
Һәр щийа дьһат бина дуйе мьз.
Т'ьре лашәкә ль бәсте,
Чарнькал ле бунә бәла,
Р'әф пәй р'әфа ль wи дәрте,
Сәр дьзвьр'ьн wәк qәрт'әла,
Хут wи чахи жь Барзани —
Мерхас у к'öбарийа мьләт,
Хар'ьщи ль ч'йа у бани
Һәwари ль wана дак'әт:

Дьжмьн — белук ль пәй белук
Р'ез кьрийә те бь qал у щәнг
Дәрбазбуйә ч'йа у гедук,
Ҝö бе зәвткә зу Ә'ли-бәг.

* * *

Әw дьчун фәсал у р'е гав, сәһ'әт
Ч'ьванә дьда нав qәйе бе сәмт,
Т'ьре т'әбиййәте р'ьк'и мәр'ава
Бәндә чекьрийә. Ава селава
Хwәлийа жор шуштийә,
Бьнида зьнар у кәвьр һиштийә.
У сәр wан qәйа т'уме шилана,
Мәрьва т'ьре, к'әтьнә лана.
У бьнәт'аре т'әне тәлпе ду
Ҝ'еркук кьрьбу ноли qәрәт'у,
Бой „Петролйума" qәт'ле у бь фә'ш
Дани зер'е зәр wе зәһәра р'әш.
П'әр'е Ҝ'еркуке бьр'ә дар т'әне,
Сьх сәкьнибун у сура чәне
Qальм у бльнд һәй дьреж дьбу,—
Бона бнәлийа хаин у ә'ду.
Ль пьш wе суре алайа әскәр,
Фәсал, тәлийа бу, wәк колана мә'р.
Т'әзә һатьбу пьш Qәрәдаг'е,
Әw шандьбун, кö гöнде к'öрда,
Ҝö сәр т'әпә бу беwа, бе думда,

Лап wеран бькьн у жьн зар'а,
Бьмьн кьн, бькöжьн, бавен бьн дара.
Qьр'кьн, бькöжьн, бавен бьн дара.
У wан эскэра бехоф, беисаф,
Wэхта пьш ч'йада qöльбибу тэ'в,
Нолани дьза ажотнэ сэр гöнд,
Бь т'оп у танк, бь хунмьже qьрд,
Т'эк бой wе йэке, кö wьр дьман к'öрд.
Wьр йэк т'öнэбу, wэки нэһишта,
Кö шуре хуне жь калан дэрк'эта.
Бэрда бьгьрта зэнда зьнек'ар,
У зэг'м бьqужийа: „Бьсэкьн, бэдк'ар!
Нэ ахьр эw жи wэк мэ мэрьвьн!...
Мале мэ дурьн, чьр'а эм вьрьн?...
Гэло к'ижан к'öрд к'этийэ һ'эwша мэ
У т'эр'ьбандийэ гел у р'эwша мэ?...
Гэло эw к'öрд бу мале мэ бьр'кьр,
Мэр'а шьжу һишт, хwэ фьро фьр'кьр?...
Ща п'ак мезэкьн ль хэзне Сити,
Поле wан хуна мэда мэwьщин!...
Бьсэкьн, wэһ'иш, чь к'эти р'ьк'е?..
Р'ьк' мэрийа т'ьме дькэ тэльке..."
На... йэки öса т'öнэбу wьра
У эскэра ноли р'э'wьра
Р'аһиштнэ п'але, ду wан танке гьр
У булдйозера кьрнэ гöр'э-гöр'.
У э'мре гöндийа бэрда qэтандьн,
Мал wеранкьрьн, гöнд т'эв шеландьн,

Т'əне дəwса гöнд ма р'астəкə дуз,
Стöхар у wеран, бəнгзи ле мьр'уз...
Сьбə р'он дьбə у шьване гöнд
Жь ч'йе пəз дажо, кö бинə берие,
Ле əw дьбинə гöнд бйə wаре кöнд,
Нə wьр мал манə у нə жи ощах,
Бəндəк нəмайə, текə ах у wах,—
Нə жьн-зар'е wи, нə жи пирəде,
Дəwса ощаха к'əлəфə ль ə'рде.
Wи зу бəре пез вəгəр'андə ч'йе,
Һерс у к'ине нав дьлда п'əвче,
Һьлда qəрəбин у зу к'əтə р'е,
Инк'е дьготе: һ'əйф дь бəр һ'əйфе...
Əw һат сəкьни п'əр'е К'еркуке,
Ль бəр wан дара, ноли п'əпуке—
У жор нһер'и ль шах у һəч'а,
Нолани тəйре дьгəр'ə qöлч'а,
Тə'лде ль т'уше, wəки ньшкева,
Р'аw у неч'ире дурва т'əг'минкə,
Зора qаната хwə wьр кəwкикə
У кəс нəбинə, неч'ире һьлдə,
Ньколе хwəйи туж ль орт'а дьлдə.
Wи wарьс һьлда, кьрə хəрбоqə,
Qайша т'ьвьнге певакьр, шьданд,
Ле сəре дьне пьшта хwə аланд,
П'еки хwə дани сəр гьле даре
У зу һьлк'ьшийа нава шахе wе,

Мәрьва т'ьре wьр, нава һәwe
Дьхwәзә бәхте хwә вәгәр'инә,
Думька кöшти зу пар'а бинә.
Wәхта wи дит щие сәмт у фәсал.
Бьн бәлге дарe, wәк тәйре бәдһ'ал.
Бәр wи вәдьбу алайа әскәр,
Нолани дә'ве бе wа у бәт'әр.
Wи wарьс к'ьшанд, пер'а qәрәбин,
Мәрьв ньзан бу аqьлә, йан дин,
Wәрьс ль хwә у дарe аланд,
Qәрәбин мьле хwә ч'әпе шьданд,
Wәки сьст нәбә, жорда нәк'әвә
У ә'мәле wи бәр авек'әвә.
У wәхта запьт, йане жи әскәр
Wьра дььвин бе хәм, бе к'әсәр,
Һәw ди, дьк'әтнә бәр нишана wи,
Ньшкева жь дарe дьбу qьрч'ини,
Гöллә ледьк'әт, әw wьр дьбу мәйт',
Кәси ньзанбу, мьрьн жь к'ö һат.
У ду wир'а к'е һат һәwарие,
Мәйт'е wан жи р'ез бун ль ә'рде.

Мәрьва т'ьре щики батьни
Хәзәб дьбарә сәр we алайе,
Хәзәб дьбарә бона гöне we...

Иди wьр р'ез бун щәндәк ль сәр һәв,
Сәрһ'ьнг т'опкьр запьте хwә т'әв,
У гот бьбиньн, жь к'ö те хәзәб.

Əскəр лəв чу-һат, запьт зу львин,
Һьлдан гӧлләр'əшк, һьлдан qəрəбин.
Дəрк'этьнə дəр, чарькале хwə,
Нолани сəма, данə бəр гӧлла.
Т'əне ль вьра шька wан чу сəр
Шахе даред сəкьни пешбəр.
Wан бе һ'əмде хwə əw дан бəр гӧлла,
Ле хорт жь даре һəй дьжəндə wан,
Дьк'этьн запьт, дьк'этьн əскəр
У ч'ə'вда дьман мьраз у к'əсəр.
Сəрһ'ьнг wьр т'ьре к'ома пешмəрга
Пьш зьнара к'этьнə щерга...
Дьбə кӧ сəдбьн, йане жи һ'əзар
Дор wан гьртьнə əw манə стӧхар...
Иди р'ез бьбун һ'əйште мəйт' бəсте,
Ле wи ньзанбу мьрьн жь к'ӧ те...
У вьр ньшкева сəр мьле ч'əпе
Қ'ома пешмəгра-пешийа wан Т'аждин
Һатьн һəwарийа wи хорте шьван,
У зор жəндьнə дьжмьне бəт'əр,
Т'ьре бьрина кӧле дайə дəр.
Əскəр wьр, ноли кəрие шьһ'ьти
Ч'əк, щəбьрханə бəсте давитьи,
Тьрс у хоф дьлда пашда вəк'ьшин,
Р'əвин жь бəста шер'ə сьнщьри
Хwə авитьнə пьш сура кəвьри.
Т'аждин шульки бəрбь wе даре,

Ль к'ö шьван к'этьбу т'ə'бие
У кьрə гази, кö бьлəзинə,
Пəйабə жере, дьжмьн хайинə.
Ле шьван готе: „Йа мьн бəталə...
Əз бьриндарьм... мьн нə т'ö һ'алə.
Мьн һ'əйфа гöндийа жь дьжмьн һьлда
Иди дəрд нəма нав дьле мьнда..."
У Т'аждин бь лəз wəк тəйре симьр',
Һьлк'ьшийа даре, wəрьс хорт вəкьр,
Хорт да пьшта хwə у зу пəйакьр.
Хорт бьриндарбу жь пил у льнгда,
Нə дькьр ахин, т'əне һерс дьлда...
Пешмəрга пе щаw чарч'ə'в чекьрьн,
Əw хорт данə сəр, жор вəр'екьрьн,
Ч'əк у дəрмане, дьжмьн һиштьбу,
Wана зу т'опкьр у хwəр'а бьрьн—
Бьрьнə пьш ч'ийа, нава qəйе к'ур,
Ль к'ö ч'əм бь һерс дькьр фур'ə-фур',
Т'əне тəйр сəр wан пе баске мəзьн
Ч'ьванə дьда у дькьр qуртин.
У пьш wан qəйа ль wаре тəйра
Т'ьре тəйрар'а к'öрд бунə бра,
Жере һиштьнə гöнд, wаре wеран,
Һелун данинə бьн п'əр'е ə'зман...
У сəр wан qəйа һогьре Т'аждин
Дьбиньн к'ома əскəр-пешмəрга,
Кö сəкьнибун ноли пьльнга.

Əw щəбьрхана жь дьжмьн стəнди
Т'аждин бал кəндал дани бəр wанa,
Дō-се мер һьлдан, шьване бəдһ'ал,
Wан сəр чарч'ə'ве һьлдан бь фəсал
Анин заг'əке... Заг'əкə хали,
Бриндар теда бь тə'л дьналин
У налина wан кəвьре заг'е,
Мəрьва т'ьре, данə бəр даг'е.
У сəр кəвьра пе хуна wана
К'əсəр дьнвисə т'əриqа к'ōрда.
Wан шьван ани щəм һ'əкиме кал,
Кō заг' жер'а буйə һьн ощаг', һьн мал,
Һьн нəхwəшхана бой бьриндара,
Һьн эт'имхана бьнə'рд бой зар'а,
Т'аждин wьра һишт шьване мерхас
К'əсəрəк р'аһишт, жь заг'е дəрк'эт лəз
У бəре хwə да һəвразе пешбəр,
Кō пешийа дьжмьн диса текə шəр'.

Дьк'ьши,
Дьк'ьши
Ләшкәр һәр али,
Т'әqин
Шәрqин
Дьһат жь гәли—
Бь инк',
Бь к'ин
Хун ль дьмаг'а,
Бь т'оп,
Бь танк
Дьк'ьшин заг'а.
Дьһатьн бә'әс
Хунмьж у дәхәс,
Ķö мьләте к'öрд
Бькьн wәкә кöнд,
Wи бькьн бьндәст,—
Лаш ль ә'рде мәст.
Фр'ьнда
Жорда
Дьр'әшанд напалм,
Нав ду
У агьр
Мәрьве ам у т'ам.
Зәви
Бу к'ози,

Гӧнд бу кавьл,
Даг' дькьрьн,
Дарда дькьрьн
Жьн, зар' у аһьл,
Ч'əм
Бь хəм
Дькьр хӧшин,
Ə'рд —
Бь дəрд,
Һəр щийа шин у шин....
Жорда
Ноли əждəһа
Дӧ хорте тəлийан
Һатьн жер,
Wəк шер —
Т'аждин у Гӧрган.
Wан бьһист
Бəр р'е
Гьрие зар'е бəр qəйа дӧ шах.
Мəйт'е де
Ль ə'рде,
Ле wи дькьр: „ах у wах...
Р'абə,
Р'анəзе!...
Гӧре бен, дьтьрсьм, дайке!..“
Qəр'ьми бу
Хуна ал
Ль ə'рде у ль сəр щенике.

Ль wи хьшти
Де кöшти...
Гəло əw зьнаре ль бал
We бькарьбьн
Wи хwəйкьн
Жер'а бьбьн сьт'ар у мəрт'ал...
Бь дьлбьрин,
Бь к'ин
Һəрдö хорт — Т'аждин у Гöрган
Дач'ьвин
Бəр qəйе
У т'ьфал жь ə'рде һьлдан.
Һьлдан
Wəк т'ьбəрк',
Wəк ч'ьвика бе зар у бе wa.
Ӄö кəр'кьн,
Хwəйкьн
Бь тин у гəрмийа дьле хwə...
Ньшкева
Желва
Бу гöр'ин у qьрч'ин:
Дö танк
Бь əскəр
Сəр wанда бь гəф дьк'ьшин.
Т'ьре ə'wр
Жь ə'зман
Дак'этə гəлие зə'фи тəнг,
Бь qöр'ə

Дьхӧрə
Вəдьч'ьр'ə бəдəна бəтр'əнг.
Ван əw кӧр'
Ширəткьр
У готьне: „Бьр'əвə һесуйе!..“
Ле бь хwə,
Wəк пьльнг,
Тəлийан бəр зьнаре qəйе.

Саw,
Р'ьщаф
К'əтьбу гəли у зьнар,
Ә'зман лəрьзи,
Тə'в тəвьзи
Жь дəст бехофийа нəйар.

Кӧ хорта
Сəмт һьлда
У танк һатьнə к'eлəке,

Wəк гӧлла
Әw фьр'йан
Кӧштьн əскəре хəфьке,

Мəрьв,
Пола
Һəвр'а зор к'əтнə һ'ӧщəте.
Чька к'е
We щəнге
Нишандə тəйаха qӧдрəте....
К'əт т'опчи,

Ажотчи.
Е һәрдö әждәһе пола,
Пешмәрга
Бь т'ьвьнга
Әскәр че данә бәр гöлла.
Ле паше
Мере че
Зу к'әтнә һöндöр'е танка,
Бәре т'опа
Гöһастьн
Мьрьн р'әшандьн wан т'анга.
Дö мәри
Жь зьри
Пешийа пенсьд нәмәрди
Дькьрьн шәр'
Бь дьл-щәгәр
Сәр wанда данин бедади....

* * *

Пешийа дьжмьн бьбун пола
Т'әне дö к'öрд, дö барзани,
Ль әскәр бьр'ибун моләт,
Шәр' дькьрьн бь мерани.
Wәк гиһае бәр к'еләндие
Читед дьжмьн дьньхьлин,
Ле жь танка һәй дәнг дьһат:
— Лехә Гöрган... лехә Т'аждин!...

Һьлдә h'әйфа we дйа кӧшти,
Һ'әйфа hесьре we зар'е,
Кӧ ма эт'им, бе wар, сьт'ар
У бәр зьнер тә'л дьзарә.
Һ'әйфа де у жьн у кала,
Һ'әйфа к'әда, кӧ бу к'ози,
Һ'әйфа гӧнде бун к'әләфә
У намуса qизед кәзи,
Һ'әйфа хуна беwа р'ьжийа,
Һ'әйфа wәт'әне хwә әсмәр,
Бьла дьжмьн бьньк'ьсә,
Ч'әвда бьминә әв сәфәр.
Дһа бь щә'д, дһа бь инк'
Орт'а гәлие Ә'ли-бәг
Зор бу вьзин, qьрч'ин, гьрмин,
Т'ьре т'әqиайә тәндурәк
Т'оз у думан, кәвьр, зьнар
Сәр дьжмьнда жор дьбарьн.
Ниве әскәраи п'ьр'е
Иди кӧшти, бьриндарьн.
Ле hәрдӧ к'ӧрд пешийа wана
Бунә wәк кәла кәвьри.
Дьжәндьне бь hерс у ләз —
Сьт'ар дьжмьн hатә бьр'ин.
Чәнд сәh'эта нав we доже
Гӧрган, Т'аждин бәр хwә дьдан,
Ле ньшкева жь hәрдӧ танка
Һатә бьр'ин дәнге гӧлла.

4—1448

Хьлаз бьбун ль wан гöллə,
Дəстда мабун т'əк сорани
Wан ньзанбу, кö жь һесуйе
Тен пешмəргə у һəwари
У дьхwəстьн дəqа пашьн
Пе сорание бь дьл у щəгəр
Qöрфе текнə дьле дьжмьн —
Диса ль wи текнə багəр.
Кö əскəра əw һ'əwал дит,
Əwан бь тьрс у тəлə-тəл
Бəрбь танка дьшулькьн,
Жь бəр р'йа, кö бьбу мəзəл.
Wəхта незики танка бун,
Же дəрк'əтьн һəрдö ə'фат.
Т'ьре лей, т'офан р'абу
Сəр дьжмьнда жорда гöр' һат,
Р'аһиштьн əскəре пешие,
Кö зу тəлйан ль бəр тə'лда
Чəндəк кöштьн пе сöрание
Автомат дəсте wан һьлдан,
Гöллə р'əшандьн дьжмьна.
Йəк жь р'асте, е дьн ч'əпе —
Иди дьһат бьһистьне
Дəнге пешмəрга сəр т'əпе,
Wəхта гöлла т'опа дьжмьн
Р'əх кəвьр т'əqийа бе нəдəр
У ə'гите Əли-бəге
Бьриндар бун зə'ф бь хəдəр.

— Сахи, бра?— Т'аждин пьрси
У дит нəhат дəнг жь Гөрган.
Дəсте xwə да сəр пьшта wи
У дəсте wи хунеда ман.
Т'ьре дузан дəсте wи к'əт,
Щане wир'а чун тəвьзи.
— Ль мьн, бра, корбьм, бра!...
Wи ньшкева кьрə гази.
Хуна гəвəз синг дьк'ьши
У бəр ч'ə'ва р'əшбу ə'зман.
— Əз жи дьчьм,— əw фькьри,—
hатйə р'ожа ахьр зəман...
Ԛəс ньзанə чьԛас дəԛə
Əw хwəва чу... Wи ч'ə'в вəкьр,
Дит: дö запьт сəр wир'аньн,
Йəки ԛöр'ə hерс ч'ер' дькьр.
Wи ԛəwата пашьн т'опкьр,
Автомат жь р'əх хwə hьлда,
Бь инк' гöллə ль wан р'əшанд,
Əw ньхьлин ль р'əх wида.
Ле жь дəст ч'ика бьрине
Дьнйа дора wи звьр'и.
Əw нəh'ьш к'əт бе дəнг у h'ьс,
Диса бəр wи шəва тə'ри.
Ч'ə'вə гьрти, гöhə h'ьшйар
Wи бьhист, кö жь ч'йа у бани
Ԛ'öрда сəр əскəрда гьртьн
У дьготьн: „hат Барзани!...“

Дьхwəст р'абуйа у бьгота,
Ко бежнə де: хəма мəкə.
Wи че бəр дьжмьн тəйахда,
Шире хwə ль wи һ'əлалкə.
Ле wи т'əк һ'ьзьнкəк р'аһишт,
Хуне бəрбаткьр wи qəфəс,
К'охйа, к'охйа — бефəйдə бу,
Əw хwəр'а бьр мьрна дəхəс.
Əз ньзаньм ль бьн тə'ве,
Сəре ч'йае, ко к'əwгьри,
Йане бəр бьруска шəве,
Обе к'ордайə сəqьр'и,
Наза һ'əмлə текə ьнт'ин
Ль пьш п'əрде зар'е бинə,
Ко wаре мер бьминə шин,
Мьзгине эла һьлинə.
Əз ньзаньм: əw кор'бə,
Йане qизəкə голизəр,
Агьре дьла зə'ф гор'бə,
Кəзи зер'е кортке мəхмəр.
Ле баwарьм, wəки qизбə,
Голизəрбə, йане Ə'йшан
Əwе оса зор у чебə,
Ко wе бежнеда: П'əришан...
Əгəр кор'бə — ль де гоман,
Ль сəр синге ч'йае хəмгин,
Бой азайа к'орд, К'ордстан
We ə'сəйи бьбə Т'аждин....

ГӦРГАНЕ ЗИНДАНИ

Ль wедəре, к'ӧ Ч'ивое əвсəнə,
Бəлу дькьр фəне жьна хале хwə,
Қ'ӧ хӧльqи ч'ир'ока сəйра дьне,
Соре ч'ə'вшин бу баисе мьрьне,
Мирзə Мə'муд гəр'ийа дьне бь щӧлə'т,
Алт'кьр деwе Сор у Сьпи мьхəнəт,
Бу qəсасе сəре деwе Щанполат,
Қ'ӧ Qəрəмане Qант'ьр'и амьн
Һ'əвт бəраше аша давитə дьжмьн
Qиза Р'остəм чьл п'əлəwане баве хwə,
Алт'кьр ани, нəwаледа гьреда.
Севəсельнг жорда кьрə фьртонə,
Мирзə Мə'муд дит, дəргистийа wи т'ӧнə.
Бəдəwа че — əwе Гӧла Гӧлбарин
Ль һ'əму мера кьрьбу ə'йнат у к'ин
У к'е дьһат бəр к'оч'ка wе к'ар у бар,
Wе дькьр кəвьр у ə'рдеда дькьр хар.
Ль wедəре, ль к'ӧ Шехе мурийа
Хwə һ'əсаб дькьр софие жь софийа,
Кӧ мури у к'езькед бе зьман

Нәк'әвьн бьн п'ийа у әw һьлдә гöне wан,
Зәнгьл ани у гьреда саqе хwә,
Ле бь хwә жи wи гоште мәрийа дьхwәр.
Әт'әме Тәйр бь батьни дьгәр'ийа,
Херәтханә вәкьр ль сәре һ'әвт р'йа.
Щара пешьн п'ьшик ль п'адше бу qәwаз —
Ани к'ока әwан мьшкед аӊизаз.
Ꝗ'ö qиза к'öрд си нәһ qизед нав, нәдәр
Т'әми дане һәqе п'адше бенә дәр,
Чьл һ'әрави ль заг'еда хапандьн,
К'ьнщ у ч'әк у һәспе wана же стәндьн.
Ꝗ'ö һ'әвт к'осә гәр'ийан р'йа Һ'әмәдане
Пол дәрхьстьн бәр пьшта П'әришане.
Ꝗö Т'әшqәлә һьлда дәфа һәwаре,
Запьт хапанд, дәф авит у һат мале.
Тәйре Симьр' ль нава ч'йае к'öрда
Бу һогьре мере че у wан мәрда.
Шаһ Исмайл жь баве хайин баwаркьр,
Ә'рәба Зәнг әw жь мьрьне хьлазкьр.
А, ль wьра сәре ода п'ьзьни,
Бәр бәг'ира, кö нав дуда һьнгьви,
Ꝗале зәман т'ьзбие хwә гьр дьк'ьшанд
Әв ч'ир'ок һ'ьнарт, нава к'öрдада гәр'анд.

ФӘСЛА ЙӘꝖЕ

Ль соqаqәкә Щьзире,
К'ö шин дькьн ль бәр бире

Даре гуза, даре чама,
Пиракә бәләнгаз дьма.
Ль р'әх сура дора бажар,
Кӧ жорда те, буйә һәсар,—
Һасе дьбә к'әнаре ч'ем
У пьш wева бәстәкә дем,
Кӧ те хане пьш кастине
Мәзәле Мәме у Зине,
Мала wе бу, дәри ле хар—
Анщах wе, кӧр' бьбу сьт'ар.
Пире мала Хатуна шәнг
Дьхәбьти, дьһат дәрәнг.
Ле кӧр'е wе, нави Гӧрган,
Навмьлфьрә, бәжнә тәлийан,
Дьхәбьти щәм налбәнда
У wәхта чакуч' һьлдьда,
Бь бае хwә дьбьрә жор,
Жорда дани һ'әсьне сор,
Һ'әдадханә, пер'а синдан
Жь зәрпе һәвр'а дьһ'әжнийан.
Дьбежьн, кӧ wәхта әw бу,
Мала wана р'әх Дьщле бу,
Пирька әw wеда шуштьн
У qәwата wи ч'әме гӧр'
К'әтә нава тамаре кӧр'.
Һәр инийа ньч'е шәһәр
Нава баг'че дьреж у бәр
Диwана п'адшейә гьран,

Т'ӧщар һоста у п'ələwан,
Жьн у qиз у хортед тəлийан
Т'оп дьбун, кӧ wəде хwə
Р'ьнд дəрбазкьн нава баг'а.
Дəнгбеж дьк'əтнə һ'ӧщəте,
Кӧ нишандьн мə'рифəте,
П'ələwана дьгьрт гӧлаш,
Дьһат дəнге бьлура хwəш,
Сəр кӧч'ьк бьрьнщ дьк'əлийа
У хwəш дьһат бина qəлие,
К'е wе р'оже һостатийа хwə
Дһа к'əмал, р'ьнд нишанда,
П'адше əw wьр хəлат дькьр
У сəрда жи ə'мр дькьр,
Wəки ньч'əки диwане
Ль сəр сьвра п'адше р'уне.
Щарке һоста һьлда синдан
Чəнд хӧрщ к'омьр, пер'а п'ьфдан,
Да сəр пьшта хорте Гӧрган
У əw чунə нава баг'чə,
Кӧ дəрбазкьн wьр инийа хwə.
Һ'əдадханə wи wьр вəкьр,
Бь дəнге зиз wи газикьр:
— К'е дькарə qӧрсе һ'əсьн,
Кӧ qаси кодəкə мəзьн,
Һ'əвт дəрбар'а бьп'əлехə?
Ӧса тəньк, wəк т'əнокə?...
П'ələwане навмьлфьрə

Һьлда чакуч' бь бае xwə
Ль һ'əсьн хьст һ'əвт дəрбе зор.
Нəп'əльхи əw qӧрса сор.
Ду wир'а е стӧкӧр qальм
Ч'ə'ви ле туж, бəнгзи зальм —
Дəлалне диwана п'адше,
Һьлбьр'и жор чакуч'е че,
Сəр һəв лехьст һ'əвт дəрбе зор,
Нəп'əльхи əw qӧр'са сор.
Ду wан р'езбун чьл п'əлəwан,
Ле тьштəк дəрнəк'əт жь wан.
Вьра һосте дəйн да Гӧрган,
Wи чакуч' вьр р'ьнд һьлqошанд,
Бь бае xwə ль qӧрс даwшанд.
Ӧса лехьст, кӧ ə'рд һ'əжийа,
Гӧрзə пьриск чарньк р'ьжийа,
Qӧрсе һ'əсьн р'аст п'əльхи,
Wəк т'əнока qӧт'ийа дьхьн.
П'адша, wəзир, qази, лəлə
Жь дəрба wи манə мəт'əл.
Wан ə'щеба wа т'ӧ щара
Нəдитьбун нава дəwра.
Һерса п'адше зə'ф р'адьбу,
Кӧ щьмаə'т Гӧрган шадьбу,
Т'ьре тəркəк һ'ьше wи к'əт,
Кӧ п'əлəwане wийə нав-дəнг
Йəк wəкə Гӧрган дəрнəк'əт.
Wи бь дьлəки кӧл у кован

Ани hоста, ани Гöрган,
Бьнийа сьвре щи данә wан.
Бърьнщ у нан бәр р'асткьрьн
Бьрьнщ у нан бәр р'асткьрьн
У әw wьра хәлат кьрьн....
Хут we дәме qиза п'адше,
Кö бу шә'да we т'әмаше,
Сәр Гöргане че бу бәнги.
У wәк hива чардә шәви
Бәр Гöрганр'а нәрм хьнгьри,
Паше зур бу, хорт нhер'и,
Ч'ә'ве wан ч'ә'ве hәвдö к'әт,
Т'ьре дö стәйр ә'зман век'әт.
We те дәрхьст, кö h'öба we
К'әтә дьле wи хорте че...

Бь дәнге бльнд готә п'адше:
— Ч'ә'ве тә р'оньк, п'адша щан...
Тә зедә дьбьн п'әләwан.
Әw хорт ль сәр h'әмуйар'анә,
Wи бәрнәдә жь дәсте хwә.

П'адше авьр'әк да qизе,
Ле дит: р'астә әw гьлие we —
Аqьлә qиза wи Дилбәр,
Нә кö ноли wәзире к'әр...
We иди жь к'ижан щийа
Дәстхә п'әләwанәки wа.
Кö наве wи ль дьнехә...
П'адшатийа wи р'уматехә.

У әw к'ельми бәр һ'әмуйа:
— Жь ирода, лаwо, Гöрган,
Дьхwәзи бьби п'әләwан?...
Гöрган бәр wи т'әмәнә да
У гот:— бьра саг'бә п'адша...
Әм һ'әму qуле тәнә...
Wәлат е тә — әм теданә...
Әw п'ешә нә дьле мьнә...
Нькарьм бь дьле к'әл
К'ефкьм бе шöхöл ә'мәл.
Ķö ба дькьм чакуч'е хwә,
Т'ьре дьдьм бе суще хwә,
Т'ьре гәрма к'ура агьр
Дьбьм мала щотк'ара п'ьр'.
Һ'әта нәчьм һ'әдадхане
У бин нәкьм ду-духане,
Пола к'уреда сор нәкьм,
Гисне щота әз зоп нәкьм,
Гöнди нәбежә: р'азимә,
Нан бәр мьнда начә харе...
Әз нав шöхöлда р'успимә...
Ле р'оже огъьрме гьран —
Дьжмьн бькьм фьзьлдуман.
Дьне сәр wан текьм qир у сир,—
Тö к'ер — әз жи бәр тә пәнир.
Әw гьли п'адше хwәш нәһат,
Ле wи ль wьр нәкьр мәдәт,
Т'әне да wи авьр'е тә'л,

Нәхwәст шайе бькә бәтал,
Готе:— Гöне тә стуйе тәбә,
Бәр гьлие п'адше р'анәбә...
П'адша гот:— ч'арә набә!...
Ве щаре мьн бахшандә тә,
Щара дьне әзе дьне
Сәр сәре тә текьм дожә!
Қöрме һәстуйе тә бькожә!...
Нһа диса һәр'нә щие хwә...
Һ'әта инийа дьн, ван чаха...
Һоста, Гöрган жь щи р'абун,
Бәрбь синдане хwә сар чун.
Р'ева Дилбәр нава qиза,
Қö ша дьбун у дьк'әнийан.
Дәрк'әт һатә т'анга Гöрган,
Т'ьре мәлһ'әм дьле wе дан
У дьзикава, зә'ф фәсал
Дәрхьст гöстилка qаш ле лал
Да Гöрган у готә хорт:
— Гöһ бьдә мьн, ло һосте щот!...
Һ'öба тә дьле мьн сот.
Тö һьлдә ве п'ешк'еша мьн,
Wәк нишана дьле амьн
Бой wи мери, к'е фьртонә
Иро р'акьр нава баг'чә.
Дәст сәр дәсте wир'а т'öнә.
Сьбе ль нава баг'че мә,
Бьзанбә, әз һивийа тәмә.

Пашда зьвьр'и, зу мәшийа,
К'әтә нава к'ома щарийа.
Һоста к'әтә нав мьтала.
Дьбә бе сәре хорт бәла?
У готә wи:— Хорто, фәсал....
Нәк'әвә ч'әнге п'адше дәщал.
У wи һьлда синдан, п'ьфдан
Дани сәр пьшта Гөрган,
Һатьн сәр р'йа көртә бәр
У дак'әтьн нава шәһәр.
Гөрган р'анәза we шәве,
Бәнгзе Дилбәре wәк р'ое,
Әw к'елма we, бәжна тәлийан,
Дьраңе we, ноли мьрщан,
Гөлие we р'әш, шебьске че
Ль бәр ч'әве wи бун т'ьме.
Сьбәтьре, wәхта һоста
Һ'әсьне сор кьр нав к'әлпәтан
Әw ани, дани сәр синдан,
Гөрган чакуч' лехьст һ'әwас,
Чекьр гисьн у щоте хас,
Паше щахе чәнд ә'рәба,
Сөр'ни р'асткьр бь чәнд дәрба,
К'ьнще п'ала жь хwә эхьст,
К'ьлит дәре к'урхане хьст,
К'олоз гьреда зә'ф шөрәт.
Хwәкьр к'ьнще, кө стәнд хәлат.
Чахе кө р'о чу ава

Ә'рд к'әтә нава хöнава,
Бәрбь баг'че п'адше ләзанд.
Wәхта әw һатә нав баг'чә,
Дит, кö халийә һәр гошә,
Wи хwә тәланд ль бәр даре,
Дит: бу шьнгина Дилбәре,
Һат, ләзанд, хwә зәвтнәкьр,
Хwә авитә һ'әмеза кöр':
У дö дьле һәв һ'әбанди
Бь зоре сәмт жь бәхт стәнди,
Нава бәдәна т'әбийәте
Һәвр'а к'әтьн мьслә'те.
We р'ожеда һәр эвара,
Wәхта кö р'о дьчу ава
Гöрган дьһатә щәм даре,
Дьсәкьни һивийа йаре,
Дьк'әтнә нав һ'öба назьк,
Һ'әта кö дик дькьр гази...
Р'оке хәw ль п'адше qöсийа
Әw нав баг'чәда дьгәр'ийа,
Wи дит: wa we ниве шәве
Qиза wи we чаршәвә ле,
Т'ьре мәләкә дьфьр'ә —
Гöрганр'а т'әне дьгәр'ә....
Һьндьк ма әw хава һәр'ә.
К'öмр'әшие әw дьфәтьсанд...
Т'ьре wьра р'öһ'е wи стәнд...
Сьбе мире чь бежнә wи?...

Бенамусə Дилбəра wи...
Жь нава мира, нава щьндийа
We гаване гöhe гöнда
Жь бефə'мийа xwə ha h'əбанд?...
Wи зу бəрбь сəре лəзанд
Бь hepc дəйн ль qəwази кьр,
Хöлам у п'əлəwан р'акьр,
Кö зу Гöрган бьгрьн, биньн,
Дəст у льпга qəйда хиньн,
Бавежнə бьне зиндане,
Бьминə wьр та щандане...
П'əлəwана гьртьн Гöрган,
Дəст у п'ие wи гьредан,
Къшандьн бəр дəрге h'əсьн —
Авитнə зиндана мəзьн.
Дилбəр к'əтə нава хəма,
Кö h'ьзкьрие we wьр дьма...
Хöре we бун hесьр, гьри
У əw т'ьме дьфькьри.
Чь халие ль сəре xwəкə,
Кö Гöргане xwə хьлазкə?
Щарикə weйə щаhьл
Шə'рəзəбу у зə'ф аqьл.
Wəхта we дит, хатуна we,
К'əтйə нава хəм у шине,
Əw hедика hат həрəме
У готə we, кö чь бькə,
Гöрган жь h'əбсе хьлазкə.

Wе чәнд хӧламе дәст у п'е
Анинә щәм хатуна че,
У бәр wана wе зер' р'окьр,
Т'әми дане у qьраркьр,
Wәки жь к'оч'ка Дилбәре
Һ'әтани бьне зиндане
Нәqәбәке р'аст дәрбазкьн —
Wи шӧхӧли әглә нәкьн,
Wана һьлда к'ӧльнг у мәр'
Нәqәб к'олан, нәqәба бәр,
Р'о кьрнә шәв, шәв кьрнә р'о
У р'ожәке дәма нивро
Хwә зинданер'а гиһандьн —
Щаб сәр хатунеда шандьн,
Кӧ wан ә'мре wе qәдандьн.
Дилбәре әw хәлат кьрьн,
Бәрбь мале вәр'екьрьн.
Һьлда ч'ьра ноли шәмдан
Нәqәбер'а һатә щәм Гӧрган,
Дәст, п'е вәкьр жь wәрьса
У йаре хwә т'ер р'амуса.
Wе р'ожеда Дилбәра щан
Һәр р'о Гӧрган дьбу меван.
Һ'әтани бәрбанга сьбе
Дьк'әтнә шайа мӧһ'бәте.

Ч'әме Фәрате зә'ф к'урә,
Гӧр' жорда те, фур'ә-фур'ә,
Мәрьв т'ьре әwи динә,
Дьләзинә, дьләзинә....
Т'әне, wәхта дьчә дәште,
Р'әһ'әт бина хwә дьстинә.
П'адшаки wәлате дьн
Р'әх ч'әм пьш т'опькәки
Т'опкьр ордийа хwә мәзьн,
Һатә сәр п'адше Щьзире,
Кӧ wи текә бьндәсте хwә —
Бьстинә хәрщ-хәр'аще хwә,
Сура Щьзире һьлшинә,
Урт', ощаха бьqәлинә.
Wи бьжартьн чәнд п'әләwан
У wьра се к'ер данә wан,
Һәр се жи мина һәвдӧ,
Чапа wан йәк, чаqуйе wан йәк
Дәстуйе wанайә р'әшбәләк.
Гот:— Бьбьн щәм п'адша Мәләк,
Бьра те дәрхә жь ван к'ижан
Йа п'адшейә, к'ижан жь ван,
Йа wәзирә, к'ижан — qази
Әгәр дьле wи ләрьзи
Те дәрнәхьст, бе п'адше мә
Жь wа дьхwәзә шәр'е мәзьн,

5—1448

Бьра жь мə нəкьн газьн....
Зуда дьнеда ə'йанə,
К'е кö шəр' хwəст, мə'ни һəнə....
П'əлəwана һьлдан əв к'ер
Бəрбь Щьзире чун бəржер,
У бəр дəрге к'оч'ка Мəлəк
Əw сəкьнин, һьлдан хəлəq
У дəргəдан — р'əq у р'əq...
Дəргəвана дəри вəкьр,
Е мəзьн һерса хwə р'акьр:
Һəрчар п'əлəwана готне,
Кö һəр'ьн һ'ьзура п'адше,
Шəрте п'адше анийə wан,
Йан wе бьбə шəр'е гьран.
Wəхта əw чунə диwане,
Т'əмəнə дан ль бəр п'адше,
Паше готьн:— п'адше мə
Wə гəлəки сьлав дькə.
Һьлдə əван се к'ере һан,
Те дəрхьн: чька к'ижан
Йа п'адшейə, ле к'ижан wан
Йа wəзирə,— к'ижан — qази?
Əгəр тö р'астие дьхwəзи:
Əм нə дьзьн, нə мьхəнəт,
Пенщ р'ожа тəр'а молəт.
Əгəр тə wьр те дəрнəхьст,
Жь мə иди нəкьн газьн,
We бьбə шəр'əки мəзьн.

Паше диса т'əмəнəдан
У зу пар'а əw вəгəр'ийан...
Мəлəк нава хəм у һерсе
Дьфькьри сəр we пьрсе.
Хəw иди нəк'əтə ч'ə'ва,
Əw бу ноли зар'а саwа...
Wи ə'мр кьр сəр т'əлала,
Бьгəр'ьн сук у мьһ'əла,
К'е we сере те дəрхинə,
We qиза п'адше бьстинə.
Wан һьлда дəфа һəwaре,
Гəр'ийан соqaq у базара,
Дькьр гази qəwле п'адше...
Һатнə к'оч'ке гəлəк мəри
Мир у аг'а, хортед зəрин,
Ле кəсəки сəрəдəри
Же дəрнəхьст — шöхöл wa ма.
П'адше гот:— бьнһер'ьн к'и ма?
Wьра qиза wийə Дилбəр,
Ноли р'ое нур у нəдəр
Готе:— Баво, тö дьзани,
Т'əк ма Гöргане Зиндани.
П'адше гот:— зу бьлəзиньн
Wи Гöргани мьнр'а биньн.
Кö Гöрган анин бəр Мəлəк,
Т'ьре дəрда һатə ə'сабəк.
П'адше qəwле п'адше дьн
Бь фəн ль бəр wи р'окьрьн.

Се к'ер ль сәр т'əхтә һьлда
У һедика әw дан Гӧрган.
Паше qәwле хwә жер'а гот,
Әгәр wи жь qәде хьлазкә.
We qиза хwә зу бьдә хорт.
Гӧрган ль к'ера ньһер'и.
Сәр we сӧр'е к'ур фькьри,
Гот зу бькьн агьр дадьн,
Нә ахьр әзи һ'әдадьм.
Қ'ера бавежнә нав агьр,
Йа кӧ бу wәк мьхе жәнггьр,
— Әw йа qази, ле йа wазир,
Wa кӧ wьра хwә дит т'ьвдир,
We ниви бе гӧһастьне.
Ле к'ера п'адше — әwа дьне —
Һьнәки бе гӧһастьне.
Wәхта сафибу әw пьрс,
П'адша Мәләк иди бе тьрс,
Фәнәгӧри, ноли р'увийа
Ә'мр кьрә сәр qәwаза,
Wәки Гӧрган пар'а бьбьн,
Wи зинданеда бьһельн,
Бьнһер'ьн чька р'астә
Чь кӧ wи гот, йане qәстә.
Сьбәтьре агьр дадан,
Ӧса кьрьн, чаwа Гӧрган
Бәри wейа т'әми да wан.
У һәрсе к'ер бь щаба wан

Шандьнә сәр п'адше дәщал.
П'адша дит әw щаба к'әмал,
Гот:— П'ак һуи qөрбана wибьн
К'е әв сера те дәрхьстьн,
Ле һәла һе qәт дәгәнәк
Дәрбаз нәбуйә жь п'адша Мәләк.
Һане бьбьн һәрсе һәспа
У те дәрхьн, к'ижан жь wана
Мака wанә, к'ижан щә'ну,
Ле йа дьн жи щә'нуйа wе.
Һәр'ьн, wәр'а һ'әвт р'ож моләт,
П'адше wа, кö те дәрнәхьст,
Әм накьн жь wи т'ö мьнәт.
Бьра жь мә нәкә газьн,
Шәр'е мәзьн же дьхwәзьн.
Qасьд зу пар'а вәгәр'ийан
Данә Мәләк әw щаба һан.
П'адше дит, wәки һәрсе һәсп
Р'әнгәкенә, бәжнәкенә,
Һәрсек жи һәспьнә ченә.
Дел у бьжуйе wан шәкьри.
Ле к'ижан щә'ну у к'ижан мак?...
К'е wе щаба wе бьдә п'ак?...
Хәw иди нәк'әтә ч'ә'ва,
Әw бу ноли зар'а саwа...
Wи ә'мьр кьр сәр т'әлала,
Бьгәр'ьн сук у мьһ'әла,
К'е wе сере те дәрхинә,

We qиза п'адше бьстинә.
Wан һьлда дәфа һәwара
Гәр'йан соqаq у базара,
Qәwле п'адше дькьр гази.
Һатнә к'оч'ке гәләк мәри,
Мир у аг'а, хортед зәрин,
Ле кәсәки сәрәдәри
Же дәрнәхьст, шӧхӧл wа ма.
П'адше гот:— бьнһер'ьн к'и ма?
Wьра qиза wийә Дилбәр,
Ноли р'ое нур у нәдәр
Готе:— Баво, тӧ дьзани,
Т'әк ма Гӧргане Зинадни,
П'адше гот:— Зу бьләзиньн,
Wи хорти мьнр'а биньн....
Wәхта Гӧрган һат диwане,
Т'әмәнә да ль әрк'ане.
П'адше qәwле п'адше дьн
Бь фән ль бәр wи р'окьрьн.
Паше qәwле хwә жер'а гот,
Әгәр әw сере те дәрхә,
We Дилбәра хwә бьдә хорт.
Гӧрган гот:— П'адша, qӧрба
Тә щарәке вьр qәwле хwә
Бь фән у дәлк'а т'әр'ьбанд
У Дилбәр жь дәсте мьн стәнд,
Бьра әw гӧнә стйуе тәбә,
У бой хатьре Дилбәре

Əзе wa hинкьм we сере.
həр'ьн həр р'о бəрэваре
Ћəспа р'екеда бьбьн аве,
Т'и бьhельн р'ожа пенща,
Р'ожа шəша, wa кö бəрда —
We бьлəзьн бəрбь аве,
Маке we бьдə пешие,
Ду we həр'ə щə'нуйа we,
Ле щə'нуйа we бьдə пашие.
Wан həспа зу бьгьрьн,
Дöрöфе к'ьвш лехиньн,
Сəр п'адшеда зу бьшиньн.
Wəхта сафи бу əw пьрс
П'адша Мəлəк иди бе тьрс,
Фəнəгöри, ноли р'увийа,
Ə'мр кьрə сəр qəwаза,
Wəки Гöрган пар'а бьбьн,
Wи зинданеда бьhельн,
Бьньhер'ьн, чька р'астə,
Чь кö wи гот, йане qəстə.
Р'ож зу hатьн, зу бьhöрин,
Wан öса кьр, чаwa Гöрган
Бəри wейа т'əми да wан.
Мəлəк wьра гəлəк ша бу,
Кö we qəзие жи хьлаз бу,
У həрсе həсп, щаба сере
Бəрбь п'адше wи кьрə р'е.
Ле Гöрган ма нав зиндане,

Дилбәр дьчу сәрәдане.
Wәхта щаб дан п'адше дәщал,
П'адше дит щаба wан к'әмал,
Гот:— П'ак: һун qӧрбана wи бьн,
Ҟ'е әw сера те дәрхьстьн.
Wи мӧштӧка чьл мовьки
Дәрхьст жь нава п'әрч'әки
Т'еләки зьрав певакьр
Дәстбь фелбазийа кьр
У р'абәри qәwаза кьр,
Гот:— һәр'ьн бежьнә п'адше хwә,
Дә'wа мә дьминә, чаwа дә'w,
Бьра Мәләке зьман qәләw.
Ве т'еле ве мӧштькер'а
Дәрбазкә, бьшинә мьнр'а.
Һәр'ьн, һ'әвт р'ожа wи моләт,
Ҟӧ те дәрнәхьст, әме щәлат
Сәр wида зу вәр'екьн,
Сәре wи щә'ньме шакьн.
Qәwазе Мәләк п'ор'-п'ошман
Сәр п'адшеда зу вәгәр'йан,
Готьн:— Wайә һ'ал у һ'әwал,
П'адше бьр'йә ль мә мәщал.
Мәләк һьлда мӧштӧк у т'ел,
Һһер'и, чька чь фән у фел
Ҟьрйә нав wе п'адше дьжмьн,
Qӧрф к'әтә нава дьле wи,
Р'ьщьфин п'е у мьле wи

Хəw иди нəк'этə ч'ə'ва,
Əw бу ноли зар'а саwа
Wи ə'мр кьр сəр т'əлала,
Бьгəр'ьн сук у мьḣ'əла,
Қ'е wе сере те дəрхинə,
Wе qиза п'адше бьстинə.
Wан ḣьлда дəфа ḣəwара
Гəр'йан чарсу у базара
Qəwле п'адше дькьр гази...
Ḣатнə к'оч'ке гəлəк мəри,
Мир у аг'а, хортед зəрин,
Ле кəсəки сəрəдəри
Же дəрнəхьст, шöхöл wа ма.
П'адше гот:— Бьнḣер'ьн к'и ма?
Wьра qиза wийə Дилбəр,
Ноли р'ое нур у нəдəр,
Готе:— Баво, тö дьзани
Т'əк ма Гöргане Зиндани.
Мəлəк авьр'əк да qизе,
Нəдьхwəст wи нави бьбьḣе,
Ле ч'арə чь? Wи кöлзьки
Wьра готə qəwазəки,
Кö зу бькьн бьлəзиньн,
Wи Гöргани жер'а биньн...
Wəхта Гöрган ḣат диwане,
Т'əмəнəда ль əрк'ане
У гот:— П'адша тə мьн херə,
Дьбə кö иро диса серə?..

П'адше qəwле п'адше дьн
Бь фəн ль бəр wи р'окьрьн.
Паше qəwле хwə жер'а гот
Кö we сере те дəринə,
We Дилбəра wи бьстинə.
Гöрган гот:— П'адша qöрба,
Тə дö щара вьр qəwле хwə
Бь фəн у дəлк'а т'əр'ьбанд
У Дилбəр жь дəсте мьн стəнд.
Ахьр, п'адша, аһа набə!...
Бьра əw гöнə стуйе тəбə
У бой хатьре Дилбəре
Əзе wа һинкьм we сере.
Һəр'ьн, һун мури бьгрьн,
Т'ел льнге wива гьредьн,
Һьнгьв текьнə дизəке
Т'əк бьһельн ле qöлəке.
Мöштöке текнə we qöле,
Мури бəрдьн нава мале.
Т'əне мурйе wə хьлазкə,
Əwe ə'сə р'е ббинə
Т'ел мöштöкер'а дəрбазкə.
Һун хwə wьра əглə нəкьн
У зу дəре дизе вəкьн.
У сəре т'ела һəвакьн,
Сəр п'адшеда зу бьшиньн,
Кö сəре мə нəэшиньн.
Щмаə'та wьра һазьр,

Бь дәнге зиз кьрьн гази:
— Ә'фәрьм Гөргане мәр'а!
Ле Мәләк, ноли мә'ра,
Диса qәwле хwә т'әр'ьбанд
Ч'ә'ве хwә qәwаза qьрпанд,
Кө Гөрган бьбьнә һ'әбсе,—
Qиза хwә надә wе нәвсе.
Гөрган, кө бьрнә зиндане,
Мәләк дәрк'әт жь диwане,
Ә'мр кьр, кө мәйдане
Һьнгьв текьнә нав дизе,
Мөштьке, текнә дәве wе,
Т'ела биньн, биньн мури,
Дәрхьн сера п'адше зури.
У һәр алийа хөлам р'әвин
Һьнгьв анин у диз анин,
Мөштьк анин у т'ел анин,
Мури анин жь нав к'әwшән
Анин сери wана әw фән,
Сәре т'ел вьр һәввакьрьн,
Сәр п'адшеда вәр'екьрьн.
Мәләк wьра гәләк ша бу,
Кө wе qәзие жи хьлазбу.
Wәхта щаб дан п'адше дәщал,
Мәләк дитйә щаба к'әмал,
Qәwазе Мәләк һатьн бал
У же кьрьн һ'ал у һ'әwал,
Ль бәр п'адше т'әмәнәдан

Мöштьк у т'ел wьра һьлдан
У бь фәсал данинә бәр,
Т'ьре вьр тирәкә хәдәр
Дьле wида зә'ф к'ур чу хар,
Ле диса бәр wан данәхар,
Гот:— П'ак, һун qöрбана wибьн,
К'е әw сера те дәрхьстьн,
Те к'ьвше мәрие занә
Ль шәһәре wәда һәнә...
Мьн щер'ьбанд аqьле wә,
Hһа һат сьрийа мьле wә.
Һан wәр'а мәрт'ала пола,
Шиша һ'әсьнә нав щола.
Мере qәwат һун бьбиньн,
Дәрбәкер'а бь бае хwә
Шише ль ве мәрт'алехә.
Шише полар'а дәринә
У зу сәр мьнда бьшинә.
Һәр'ьн wәр'а һ'әвт р'ож моләт,
Әгәр qәwле мә дәрәнг к'әт,
Дһа жь мә нәкьн газьн
Әм шәр'е мәзьн wә дьхwәзьн.
Qәwаза хöрандьн пәләнг
У пар'а вәгәр'йан чәләнг.
Бәр Мәләк т'әмәнәдан.
У готьне әw qәwле һан.
Мәләк сәр wида фькьри,
Һьндьк ма, кö бьгьри.

Дит, те хәта ль пәй хәте,
П'адшати дәсте wи дәрте.
Qöрф к'әтә нава дьле wи,
Р'ьщьфин п'е у мьле wи.
Wи ә'мр кьр, п'әләwана
Дәрхьнә нава мәйдана,
Бьра хwә бьщер'ьбиньн,
Бәлки шише те дәриньн.
Чьл п'әләwан ль wе фезе
Р'әх һәвдö к'әтьнә р'езе.
Йәк жь йәки qальмтьр
У бьльндтьр у гәwдәтьр.
Щмаә'т дора wан щьвийа,
П'адша сәр wанада qур'ийа.
Мәрт'ал данинә бәр qуч'е
У гавда п'әләwане че.
Wи һьлда шиша һ'әсьни
У һьнәки wьр сәкьни,
Сәре шише һьнки дахьст
У шиш ль мәрт'але хьст.
Зьнгина зор жь шише һат,
Әw пар'а п'әкийа у ә'рде к'әт.
Ду wир'а һат йәки дьне,
Т'ьре qасьде мьрьне.
Wи шиш һьлда у һьлqошанд,
Паше ль мәрт'але даwшанд,
Бу вьзина шиша һ'әсьн,
Мәрьв т'ьре ле сйарьн щьн,

Мәрт'але к'әт у һьлп'әкийа,
Мәрт'ал диса щне хwәда ма.
У wа чьл п'әләwана
Щер'ьбандьн шиша һана.
Нәчуйе qәwата т'ö йәки,
Қö дәһ дәрба, йан дәрбәке
Wе мәрт'алер'а дәрбазкьн,
П'адше хwә жь qәде хьлазкьн.
Шöхöл öса жи щида ма,
П'адше гот:— Бьнһер'ьн к'и ма?
Wьра qиза wийә Дилбәр,
Ноли р'ое нур у нәдәр,
Гот:— Баво, тö дьзани,
Т'әк ма Гöргане Зиндани.
Т'öнәбу п'адше т'ö ч'арә
Wи готә чәнд хьзмәтк'ара,
Қö зу бькьн, бьләзиньн.
Wи Гöргани жер'а биньн.
Қö wан Гöрган анин wьр зу,
Wи дит п'адше чуйә р'әнг-р'у.
Wәхта Гöрган һат диwане,
Т'әмәнәда ль әрк'ане
Гот:— П'адша херә, йане шәр'ә,
Тә нә р'әнгә, нә бәшәрә?
П'адше qәwле п'адше дьн
Бь фән ль бәр wи р'окьрьн.
Паше qәwле хwә жер'а гот,
Қö шише мәрт'але дәринә,

We Дилбəра wи бьстинə.
Гöрган гот:— П'адша, qöрба,
Тə се щара вьр qəwле хwə
Бь фəн у дəлк'а т'əр'ьбанд
У Дилбəр жь дəсте мьн стəнд.
Бона хатьре Дилбəре,
Шише мəрт'алер'а дəре.
Т'əне сонд бьхwə бь qöдсе,
Дьhа мьн навежи h'əбсе.
Т'əне həйə qьрара мьн,
Дəстхьн мəрт'алəк, шиша дьн,
Бь чапа wана, к'аша wана,
Биньн дайньн дəwса wана,
Əзе вьр бьщер'ьбиньм,
Шише ль мерт'але дəриньм.
Шиш у мəрт'ала п'адше
Бьла бьминə та сьбе.
Əзе wьра, бəр п'адше дьн
Wанда qəwате нишандьм.
H'əта ч'ə'в wан нəтьрсиньн,
Əw дəст жь мə нак'ьшиньн.
Мəлəк qəwле Гöрган т'əмам
Qəбулкьрьн, готə хöлам
Кö зу биньн шиш, мəрт'але
Мəйдане чекьн ль п'але.
Хöлам ани мəрт'ал у шиш,
П'але т'оп бун мер, жьн тиш-тиш,
Qизе бəдəw, хорте тəлийан

Һ'əзар р'əнги доре щвийан,
Навда Дилбəр, ноли ч'ьра,
Мəрт'ал данин бəр кəвьра.
Гöрган шиш һьлда дəсте хwə
У чəнд щара əw һьлqошанд,
Шиш ль мəрт'але даwшанд,
We нав һəweда кьр вьзин,
Т'ьре бьнда ə'рд лəрьзи
У дуз орт'а мəрт'але к'əт,
Qьрч'инəкə öса же һат,
Т'ьре ə'wре хеж звьр'ин
У сəр һəвдö кьрьн гöр'ин.
П'əкйан пьриск wəк бьруске,
Т'ьре хwəстьн ə'рде дузкьн.
У ль нава we һəсаре
Шиш мəрт'аледа чу харе.
Щмаə'та wьра һазьр
Бь дəнге зиз кьрьн гази:
— Ə'фəрьм Гöргане мəр'а!
Ə'фəрьм шере шерар'а!
Щöлə'тнəкьр Мəлəк п'адша
Бьт'əр'ьбинə qəwле хwə
У Гöрган чу малда р'аза.
Сьбəтьре Гöргане мəрд
Бəрбь диwана Мəлəк лəзанд
Һьлда мəрт'ал, шиша һ'əсьн
Бəре хwə да п'адшае дьн.

Wəxta ħат бал п'адше дəщал
П'адше дит кö шиш у мəрт'ал,
We ħəма öса пар'а тиньн,
Wи ə'мр кьр бь ħерс у к'ин.
Ћатйə р'ожа qöрбəтийа,
Кö орди т'əмам р'абə сəр п'ийа.
Гöрган кö дит, п'адше дəхəс
Т'ьвдира шер' дьбинə лəз.
Wи бəр п'адше т'əмəнəда
У готə wи:— П'адша qöрба,
Ма дö р'оже молəта wа.
Гот:— Ћун к'ьвшкьн вьр мəйдане.
Əзе бьгрьм нишане,
Шише орт'а мəрт'алехьм,
Ноли тире тер'а дəрхьм.
У иди мə нəтьрсиньн,
Дəсте хwə жь мə бьк'ьшиньн
Хöлама к'ьвшкьрьн мəйдан
У шиш данə дəсте Гöрган,
Wи шиш чəнд щара ћьлqошанд
У əw ль мəрт'але даwшанд,
We нав ħəweда кьр вьзин,
Т'ьре бьнда ə'рд лəрьзи.
У дуз орт'а мəрт'але к'əт,
Алие we дьнер'а дəрк'əт,
Qьрч'инəкə öса же ħат,
Т'ьре ə'wре хеж зьвьр'ин
У сəр ħəвдö кьрьн гöр'ин.

6—1448

П’əкийан пьриск, wəк бьруске,
Хwəстьн ə’рде wьра дузкьн.
П’адша, wəзир һəв ньһер’ин,
Зар, зьман wан һатə бьр’ин,
Бь тьрс у хоф wа фькьрин:
— Кӧ нав wанда һəйə мере wа,
Бьзанбə жь Мəлəк те qəда.
Əwе бинə к’ока мера,
П’акə əм һəр’ьн малед хwə.
Wи ə’мр кьрə сəр ордие,
Кӧ дһа wьр əглəнəбьн,
Зу бькьн пар’а вəгəр’ьн.

Бь тьрс у хоф п’адше дəщал,
П’ор’ у п’ошман вəгəр’ийа мал.
Пер’а дəнг дьне һьлани,
Кӧ wьр Гӧргане Зиндани
Шиш мəрт’алер’а дəрани.

ФƏСЛА СЬСИЙА

Жь пьш ч’йа дəрк’əт тə’ва гəш.
Пер’а к’əнийан сосьн, бьнəвш,
Ч’əм дькьр хӧшин һедика,
Бу wитə-wита ч’ьвика,
Баск вəкьрьн мьнмьника
Жь нава гӧнд к’ьшийа кəри,
Wəк бəлəда — пешие нери,
Қəвани чунə qьршька,

Ду һьлк'ьшийа жь кöч'ька.
Һат чәлqина мәшка к'öрда,
Зәрийа т'әмәзи гьредан,
Ноли һорийа һьлдан мьсин,
Бәрбь кание р'әф-р'әф львин...
Хут we дәме жь нава гöнд
Дәрк'әт Гöргане бәжнбльнд.
Дьле wида кöла хәдәр —
Бәнгзе Дилбәре т'ьме ль бәр,
Ле хайинти, дәлк'е п'адша
Әw авитнә дәwле аша
У әw к'әтә нав фькред к'ур,
Жь мале дур, Дилбәре дур.
У әw вьра дуз к'әтә р'е,
Р'йа кö дьчу бәрбь Щьзире,
Дәрбазбу жь чәнд нәwала
У һатә бәстәкә вала.
Дит кö навда гöндие гәwдә.
Мәр'а тәр'ьки һьлдьдә
Бь сәмт ль бьн гьра дьхә,
Сәре зәвие дадьхә,
Қ'ефа хwә зәвие ав дьдә.
Гöрган вьр зәндәгьрти ма,
Wи т'ö щара әʼщеба wа
Нә заньбу, нә дитьбу
Һедика незики wи бу,
Сьлав дае, сьлав вәгьрт.
Гöрган иди вьр хwә нәгьрт,

Готе:— Чь ә'щебә бра?...
Гӧнди бьн левада к'әнийа,
Гот:— Әв ә'щеб нә гьранә,
Әва п'еше мә — гӧндийанә.
Ә'щеба гьран, а әwә.
Кӧ wьр Гӧргане Зиндани
Һьлдайә шиша һ'әсьни,
Мәрт'алер'а р'аст дәрани!
Әва бәр wе пә'ри нанә...
Qәwат-qәwата Гӧрганә.
— Э,— гот,— qӧрба, әзьм Гӧрган....
Гот:— Ӧсанә, wәрә һ'әйран,
Сьдqе мьн ӧса дьхwәзә
Әз бре ч'ук, тӧ е мәзьн.
Наве мьн жи Гьргӧһезә,
Әз ве фезе, йаӊ wе фезе
Гьра һәвдӧ дьгӧһезьм.
Вәдькьм вьр әз р'йа аве
Ль сәр баг'ча, ль сәр зәвне.
Ле ирода әм бьранә
Дәсте мьн дәсте тәр'анә.
Әз тәр'амә, к'ӧда һәр'и.
Йан вьр, йане р'есәфәри.
Гӧрган дәрде хwә жер'а гот,
Дәрд дьле Гьргӧһез дьсот.
Һәрдӧ р'абун у к'әтьнә р'е.
Р'йа кӧ дьчу бәрбь Щьзире.
Кӧ р'е кӧрткьн нава дәште,

Р'ева əw к'əтнə coһбəте
У дəрбаз бун дəшт у бани,
Ч'йае бльнд, һ'əзар кани.
Ле ньшкева wан т'əг'минкьр,
Йəки гəwдə, к'ьнщə зьвьр.
We нава к'олед ноqьтке
Хwəр'а дайə пəй к'еwришке,
We дьгьрə, т'имар дькə
У щаркə дьне бəрдьдə,
У дьдə пəй, дəст даве п'йа,
Қ'еwришк нав дəстда дьп'ьртийа.
У we һ'əвт бəраше аша,
Ноли һ'əвт зьнаре т'уша
Льнге хwəва гьредайə,
Wи нə мьнəтə. Т'ьре байə,
Те у бь зор чьрqас дькə,
Т'оз у думане р'адькə.
Гӧрган вьр зəндəгьрти ма.
Wи т'ӧ щара шьпука wа
Нə заньбу, нə дитьбу,
Һедика незики wи бу,
Сьлав дае. сьлав вəгьрт,
Гӧрган иди вьр хwə нəгьрт,
Гот:— Əв чь шьпукə, бьра?...
Əw бьн левада wи к'əнийа
Гот:— Əв шьпук нə гьранə,
Əва п'еше мəйи зуданə.
Əм щарна дьк'əвьнə qаше

Йан ве т'уше, йан we т'уше,
Һ'этани кӧ р'о дьчә ава.
Чьма ньзани, малава,
Шьпука мәзьн, а әwә,
Кӧ wьр Гӧргане Зиндани
Һьлдайә шиша һ'эсьни
У полар'а р'аст дәрани?...
Әва бәр we пә'ри нанә,
Qәwат — qәwата Гӧрганә.
Гӧрган вьра к'ур фькьри,
Гот:— Wәйле мьн малхьраби!...
Әз т'ӧнәмә, ле наве мьн,
Нәбежи, һәр щийа дьзаньн.
— Э,— гот,— qӧрба, әзьм Гӧрган
Гот:— Ӧсанә wәрә, һ'әйран,
Сьдqе мьн ӧса дьхwәзә
Әз бре ч'ук, тӧ е мәзьн.
Наве мьн жи Т'ернәбәзә
Бе бәз мәри бе мәрәзә.
Сьба дьбиньм т'ьвдире
У вьр дәртемә неч'ире.
We дьгрьм, дьбьмә мал,
У дьдмә мәрве беһ'ал.
Ле ирода әм бранә,
Дәсте мьн дәсте wәр'анә.
Гӧрган дәрде хwә жер'а гот,
Дәрд дьле Т'ернәбәз дьсот,
Һәрсе р'абун у к'этьнә р'е,

Р'йа кӧ дьчу бәрбь Щьзире.
Кӧ р'е кӧрткьн нава дәште
Р'ева әw к'әтән соhбәте.
У дәрбаз бун дәшт у бани,
Ч'йае бльнд, h'әзар кани
У дьбиньн әw ньшкева
Ч'әм дьк'ьшә пешийа wана,
Нава ч'әм йәки беh'удә
Сәкьнийә, зьнаргәwдә,
Ч'әм педа h'уфи хwә дькә,
Пер'а жи ньфьр'а дькә.
— Гьдино, т'ина бьә'щим!...
Гӧрган вьр зәндәгьрти ма
Wи т'ӧ щара ә'щеба wа
Нә заньбу, нә бина бу,
Һедика незики wи бу,
Гот:— Әв чь шьпукә, бра?
Әw бьн левада wи к'әнийа
Гот:— Э... хорте дьненәди.
Те к'ьвше, шьпука гәнди
Тә нәдитйә, әв п'еше мәйә.
Ч'әм дьк'ьшә, ч'әм — т'ӧнәйә.
Мьнр'а дьбежьн Т'ернәхар —
Нә т'ер ав хар, нә т'ер нан хар.
А әwә шьпука гьран,
Кӧ wьр Гӧрган п'әләwан
Һьлдайә шиша h'әсьни
У мәрт'ала пола хьстйә,

Шиш wи алир'а дәрхьстийә...
— Э,— гот,— qӧрба, әзьм Гӧрган!..
Гот:— Ӧсанә, wәрә, һ'әйран,
Тӧ мьн вьра нәкә газьн,
Әз бре ч'ук, тӧ е мәзьн.
Ле ирода әм бранә,
Дәсте мьн дәсте wәр'анә.
Гӧрган дәрде хwә жер'а гот,
Дәрд дьле Т'ернәхар дьсот...
Һәрчар р'абун у к'әтнә р'е,
Р'йа кӧ дьчу бәрбь Щьзире,
Wәки бь лава, йан бь зоре
Жь к'оч'ке дәриньн Дилбәре.
Биньн щие дьне пәйакьн,
Дьле Гӧрган ль wе шакьн.
Кӧ р'е кӧрткьн нава дәште
Р'ева әw к'әтнә соһбәте
У дәрбазбун дәшт у бани,
Ч'йае бльнд, һ'әзар кани.
Тә'ве һәр щййа дьqжьланд.
У бин ль wана дьч'ьканд.
У әw дьбиньн ньшкева
Йәки бәр qәйе wәк сә'ва
We һу дькә у п'усе сар
Сәр qәйеда жорда те хар,
Гоше qәйе зәмбәлика
Һәв гьртьнә, wәк нәйньк'а
Дьбьрьqьн һ'әзар аwаз,

.Т'ьре навда дöр'-лале хас,
Гöрган вьр зəндəгьрти ма,
Wи т'ё щара ə'щеба wа
Нə заньбу, нə бина бу,
Һедика незики wи бу
Гот:— əв чь шьпукə, бра?...
Əw бьн левада wи к'əнийа,
Гот:— Э... хорте дьненəди,
Те к'ьвше, шьпука гəнди
Тə нəдитйə. А əwə шьпук,
Кö п'адша бəр дьбьн п'əпук.
Шьпук əwə, тö ньзани,
Кö wьр Гöргане Зиндани
Һьлдайə шиша һ'əсьни
У мəрт'ала пола хьстйə
Шиш алие дьнр'а дəрхьстийə.
Əва бəр we пə'ри нанə,
Шьпук шьпука Гöрганə.
Мьнр'а дьбежьн Сьмелп'ус —
Əз хəниме мəрьве ч'ькус,
Кö əз һукмə нава һəwe,
Дəрбəкер'а звьстан те.
Бəрф дьбарə, сöр' у сəрма
Wəрдьгьрьн ч'йа у банийа,
Зар'о һьлдьдьн хьзəка,
Дьлизьн, дьӽьн һ'əнəка,
Дьщəмьдьн гöһ у печ'и,
Ле кəсəк наһелə wи щи,

К'ö дыщьвьн, к'ö т'оп дьбьн,
Нав бәрфеда ћолол дьбьн.
— Э...— гот,— qöрба, әзьм Гöрган
Гот — Öсанә, wәрә һ'әйран,
Бьра һ'әму пе бьһ'әсьн,
Әз бре ч'ук, тö е мәзьн,
У ирода әм бьранә
Дәсте мьн дәсте wәр'анә
Гöрган дәрде хwә жер'а гот,
Дәрд дьле Сьмелп'ус сот.
Һәрпенщ р'абун у к'әтнә р'е.
Р'йа кö дьчу бәрб Щьзире,
Wәки бь лава, йан бь зоре
Жь к'оч'ке дәриньн Дилбәре
Биньн щие дьне пәйакьн
Дьле Гöрган зәрие шакьн
Кö р'е кöрткьн нава дәште
Р'ева әw к'әтьнә соһбәте
У дәрбазбун дәшт у бани
Ч'йае бльнд, һ'әзар кани.
У дьбиньн, wе хортәки
П'ала хwә дайә дарәке,
Блур ль сәр леве нарин,
Wе ле дьхә, дькә гöжин
Öса назьк, öса дәлал,
Мqам жь бьн печ'ие к'әмал
Дәртен, wәки дьл дьһ'әлә,
Мәрьв лаптә хwә бир дькә

Ӱ дьчә дьнекә дьне,
Ӄö зöлм у тьрс нәк'әтьне.
Хорт ле дьхьст у чарнькал
Ч'ьвик, к'еwришк, каре хәзал,
Ӄöлилк, кәвьр, һ'эта т'асе
Бәр к'әтьбунә р'әqасе.
Гöрган вьр зәндәгьрти ма...
Wи т'ö щара әщеба wа
Нә заньбу, нә дитьбу,
Һедика незики wи бу,
Гот:— Әw чь шьпукә бра?...
Әw бьн левада wи к'әнийа,
Гот:— Э... хорте дьненәди,
Те к'ьвше шьпука гәнди
Тә нәдитйә. А әwә шьпук,
Ӄö п'адша бәр дьбьн п'әпук.
Шьпук әwә, тö ньзани,
Ӄö wьр Гöргане Зиндани
Һьлдайә шиша һ'әсьни
У мәрт'ала пола хьстийә,
Шиш алиие дьнер'а дәрхьстйә.
Әва бәр wе пә'ри нанә,
Шьпук шьпука Гöрганә.
Мьнр'а дьбежьн Бьлурван,—
Щарна гаван, щарна шьван.
Әз әwләде ви к'әwшәни.
Ч'ьвик, хәзал ҫәр мьн бәни.
— Э,— гот,— qöрба, әзьм Гöрган!

Гот:— Ӧсанə, wəрə, һ'əйран,
Бьра һ'əму пе бьһ'əсьн,
Əз бре ч'ук, тӧ е мəзьн.
У ирода əм бранə,
Дəсте мьн дəсте wəр'анə.
Гӧрган дəрде хwə жер'а гот,—
Дəрд дьле Бьлурван дьсот.
Һəр шəш р'абун у к'əтнə р'е,
Р'йа кӧ дьчу бəрбь Щьзире,
Wəки бь лава, йан бь зоре
Жь к'оч'ке дəриньн Дилбəре,
Биньн щие дьне пəйакьн,
Дьле Гӧрган зəрие шакьн.
Ӄӧ р'е кӧрткьн нава дəштə,
Р'ева əw к'əтнə соһбəте
У дəрбазбун дəшт у бани,
Ч'йае бльнд, һ'əзар кани,
Ньшкева йəк ль wан ҷур'ийа,
Дитьн we хортəки тəлйан
Зу дьмəшə, дайə пəйа wан.
Əw сəкьнин, дитьн we хорт
Һатə незик у wанр'а гот:
— Сəлам wəр'а, гəли бра.
Зуда һивийа wəмə вьра,
У тə Гӧрган, тə Гьргӧһез,
Тə Сьмелп'ус, тə Т'ернəбəз,
Тə Т'ернəхар, тə Бьлурван,
Wə чь готйə — мьнва ə'йан.

Мьнр'а дьбежьн Гöhсәкьр,
Қ'е кö чь гот, чь qьсәкьр,
Қ'е дьзикьр, хьрабикьр,
Бöг'дан авит у дәрәwкьр
Әз дьбьhем пер'а-пер'а,
Бәлу дькьм дәлк' у шәр'а.
Һун шәш бьра, әз е h'әвта
Әме алт'кьн h'әму qәда.
У Дилбәра левә ле нош,
Кö hивийа Гöрганә шәв-р'ож,
Биньн бь шайи пәйакьн,
Дьле Гöрган зәрие шакьн.
Һәр h'әвт бра зу к'әтнә р'е,
Р'йа кö дьчу бәрбь Щьзире,
Дәрбазбун жь гöнд у зома,
Меше сьх у гәләк ч'әма
У р'ожәке бәрэваре
Сәр шәhәрда hатнә харе....
Дәнг бәла бу h'әму алийа,
Т'әлал нав сука дьqур'ийан.
Кö hат Гöрган, кö hат Гöрган!...
Тьрса к'е п'адше дәщал
П'ор' у п'ошман вәгәр'ийа мал.
Wи нәhишт, кö малwерани
Сәр wанда бе, ноли тәни.
У әw бьгәр'ьн сәрбәржер
Р'оке бьрчи у р'оке т'ер.
Қ'уча т'оп бун к'оме мәрийа

У дан п'əйе ə'фате хwə.
Дəф у зöр'нə һатнə орт'е,
Говəнд гьртьн qиз у хорта.
Бу шайа ноли дə'wата.
У əw бə'с гьһишт Мəлəк,
Дилбəра wийə ч'ə'вбəлəк.
Дилбəр шабу. П'адша Мəлəк,
Т'ьре дьле wик'əг тирəк,
Чаwа qиза wи — дəлали
Гöрганр'а бьбə бəрмали,
Бьбə бука пира хизан
Əwа п'ьнти, əwа нəзан?...
Ле qəwле wи?... Qəwле п'адша
Дьзьвьр'ə wəк кəвре аша...
Wи һедика готə Wəзир
— Зу бьбинə ч'ар у т'ьвдир.
Иро Гöрган, һəвалед wи
Əwед к'эсиб, əwед гöнди,
От'ахəкеда щи бькə,
Сьбе нанəки зор р'асткə,
Бьра мер бен һ'əму к'ома.
У бьра мə нəкьн лома...
Бьбиньн, кö сианəта wан
Əм дьгьрьн. Ле тö бьзан,
Əзе wан текьмə т'əле,
Кö хьрабтьрбə жь кöле,
У гор'е wанар'а сазкьм,
Йаха хwə жь wан хьлазкьм.

Ԝəзир һеди р'абу жь щи,
Һьлда ə'бə, һьлда т'ьзби,
Бь хöламава дəрк'əт дəр,
Анин меванед демqəмəр.
От'ахакеда щикьрьн,
Ә'зəт, qöльх ԝанр'а кьрьн
Т'əмамə ша, т'əк Гöһсəкьр
Ԝе эваре qəт дəйнəкьр.
Т'əк ԝəхта əԝ ман т'əне,
Готə Гöрган, ԝəки к'əне
Ԝəзир ль ԝи qəт хаш нəһат,—
Ԝе бежə, кö ԝə'дə һат....
Сьбе, кö тə'ве нəдир да,
Шəһəр т'əмам р'абу сəр п'ийа,
Р'абун öса жи һ'əвт бра,
Т'əлал нава шəһəр бəзин
Бь дəнге зиз кьрьн гази:
— Иро п'адше мəйи к'əмал
Бой Гöргане мəйи дəлал
Вəкьрйə херəтханə...
Т'ьжи гоштə, т'ьжи нанə...
Бьра гьрəгьре шəһəр
Т'əмам р'абьн у бенə сəр.
Щаһьл һьлшйан у кал һьлшйан,
Һатьнə сəр сьвра п'адше,
Кö бьбиньн Гöргане че.
П'адшə, ԝəзир хут ԝе дəме,
Һат р'уньштьн сəре сьвре.

Ду wанар'а дәрк'әт Гӧрган,
У Гьргӧһез, у Т'ернәбәз.
У Т'ернәхар, у Сьмелп'ус,
У Бьлурван у Гӧһсәкьр.
Wана ль сьвре мезәкьр —
Жоре п'адша, р'әх wи wәзир,
Феза гьрәгьра — qази.
Ду wанар'а чьл п'әләwан
Дәст хwә һьлдан, р'аһьштьн нан,
Жере р'уньшт к'ома Гӧрган
У Т'ернәхар вьр фькьри:
— Нане п'адше нәк'әсьри
Ль щанькe мьн һ'әлалә,
Дӧ лоq ль нава сьние да,
Р'әqин бьне сьние ани
У гот:— П'адша, әз бәни,
Дьбә һәбуна тә т'ӧнә?
Меван бьрчи р'уньштьнә...
Әw бона кӧрие дьрана,
Ле нә кӧ нане мевана...
П'адше гот ситьле биньн
Ль бәр wи беһ'удә дайньн.
Дӧ хӧлама ситьл һьлдан
У пер'а жи дәһ шәшә нан
Анин, данин бәр Т'ернәхар,
Кӧ зәнде wи wәк qотә дар.
Т'ернәхар хwә пешда да
Пе се шәш нан чәнд лоq леда

7—1448

Р'əqин жь бьне we ани,
У əw xwəр'а кьрə мə'ни.
Гот:— Ло, мала wə хьраббə,
П'адша, qӧрба, аwа набə.
Əв бона кӧрие дьрана.
Ле нə кӧ нане мевана.
П'адша гот:— ситьла р'езкьн,
У зу wи нəп'аки кəр'кьн.
У хӧлама бае бəзе
Ситьл ду һəв данə р'езе,
У р'ахьстьн нане лəwаш,
Пəнире к'ӧрдайи хwəш.
У Т'ернəхаре нəт'əwат,
Т'əзə сьрийа wи вьра һат —
Валакьр ситьл ду һəв,
П'адша, wəзир дəве wан жəв
Дьньһер'ин зəндəгьрти
Ə'щеба дьне нəдити,
Кӧ wи беһ'удə ноли зийа,
Донздəһ ситьл гоште пəза
У бист шəш нан һ'уфи хwəкьр,
Бади чəqьлмаст сəрдакьр,
Бада сьмеле хwəйə р'əш,
Щи сəкьни wəк дəqе бəш
У готə wи:— П'адша, qӧрба,
Əм һатьнə пəй бука хwə....
Вьр т'ьре тирəкə бəрк'
Qӧлкьр дьле п'адша Мəлəк.

7—1448

Wи ч'ә'ве хwә wәзир qӧрпанд
Паше гьли ле вәгәр'анд:
— Һәла һун меваньн, qӧрба.
Нә дӧсьба, нә сесьба,
Чәнд р'ожа мә моләткьн,
Әме һәла wә хәлаткьн.
Паше wе бе сьрийа буке:
Хwә бук нәбу р'әзе суке?...
Қ'ома Гӧрган вьр р'абу п'йа,
Wәзир зу да пешийа wана,
Әw бьрнә от'аха башqә,
Т'әк дәрик ле, бе р'әwаqә,
Бан, диwаре wе т'әв һ'әсьн.
Теда данин һ'әвт щие мәзьн.
Дәри сәр wана к'ип дадан,
Һәр һ'әвт бра нав wеда ман.
Сәд йәк ә'рәба дар анин,
Қьрьн к'урә дора хани.
Wәхта иди р'о чу ава,
Һеди һат бина кәзәба,
Дәргәвана дәргә дада,
Т'әлала зор дәфе хьстьн,
Қәванийа ч'ьра вехьстьн,
Нане шиве да бәр зар'а
Нвин р'ахьст малхwе хwәр'а,
Дәрк'әтьн ләwанде шәве.
Щьзир педа к'әтә хәwе,
П'адша у wәзир тәлә-тәл,

Ноли дьза, мьр'уз зә'ф тә'л
Һатнә дора хание Гӧрган,
Хӧром гиһа һеди һьлдан
У агьр бәри дара дан.
Алава гӧр' зу qӧлоз бу
У шәвер'а дә'w у доз бу.
У вьр от'аха һ'әсьни,
Wәк тәндуре зу сьнщьри,
Һ'ьшйар бун теда һ'әвт бра,
Дитьн әw ә'щеба гьран,
Wана Сьмелп'ус кьр гази,
Қӧ һ'ӧнӧре хwә нишандә,
Йан на, һ'әмуйе бьбнә к'ози.
Wи р'аһиштьн чәнд тәвьзи,
Гот:— Бәнде wа чьма сьстбуйә,
Бьсәкьньн, һәла зуйә.
Жь сәрме иди хwәва чумә,
Анщах һьнәки гәрм бумә.
— Бәсә тӧ хwә пашда бьди,
Зу бькә, Сьмелп'ус, гьди!...
Иди мә те зор бина к'ьз,
Қ'ьзе кӧ те жь мала дьз.
Гот:— Гӧне wә ль стуйе wәбә,
Бьра жь мьн газьн нәбә...
Wи һукьрә бане жоре
У р'әхдәри, у ль доре,
Бан qьша гьрт. Сӧр' у сәрме
Лувәндә wан, дәwса гәрме.

Wана льһ'еф хwə п'ечандьн
Һ'əта сьбе р'ьщьфандьн.
Wəхта р'оһьлат гəш век'əт
У тə'ва сор һеди дəрк'əт.
П'əнще хwə һəweда wəрда
У р'ьжандə һ'əму ə'рда,
Wəзир пенщ-шəш хӧлам һьлдан,
Һатьн бал от'аха Гӧрган,
Кӧ дəре от'ахе вəкьн,
Һəст-п'əсте wан зу т'əмьзкьн,
Wəки нəбиньн бьнəли,
П'адше ль wан кьр хайинти.
Wəхта wана дəри вəкьр,
Ə'щеба гьран мезəкьр...
Һəр һ'əвт бра сəр деме хwə,
Сəр бəнгзе хwə, сəр qаме хwə.
Wан данə һəв хош у беш,
Дьле wəзир т'ьжи кӧл-эш.
Һ'əвт бра һəма wи чахи
Зу дəрк'əтьн жь от'ахе,
Нав шəһəрда хwəр'а гəр'йан,
Чунə щəм һосте Гӧрган,
Һоста əw дит, пер'а ша бу,
Дəнг һ'əдадхане бəла бу:
Йəки һьлда т'əхте фьрə,
Тəвшое туж у мqарə.
Т'əр'аштьн щахе ə'рəбе,
Е дьн qазнахе т'əкəре

Фәсал р'асткьр ль бәр к'уре,
Йәки мьхе нала т'опкьр,
Йәки гисне щота зопкьр.
Йәки чекьр зьрза дери,
Гӧрган зу чедькьр сӧр'ни.
У һ'әтани р'о дагәр'ийа
Хәбат дәст һостада нәма.
Хут we дәме гот Гӧсәкьр:
— Чь п'адше гот, мьн т'әв сәкьр,
We ишәв щие мә дайньн
От'ахәкә хәwләйә дьн.
Ава аша бәри сәрдьн,
Кӧ әм теда бьхәньqьн....
Нһа wәрьн һун ве щаре
Әме хwә бькьн чь ч'аре?...
Т'ернәхар гот:— пәй, бәйтйо,
Нә наве тәбә, нә тӧйо...
П'адше мәйи беамьнә,
Ве щаре жи сьрйа мьнә.
Т'ернәхар ч'әма дьч'ькинә,
Ава аша, we бьминә?
Бьра әw бәр фәне хwә бьн,
Әм жи we һаж йа хwә һәбьн.
Сьбе әwе п'ор-п'осидә
Диса мә жь от'ахе бәрдә.
Әм нһа һәр'ьнә диwане,
П'адше нәвежә, әw к'ане?...
Әм гьлие хwә биньн р'уки

У же бькьн дә'wа буке.
К'әма бра зу вәгәр'йан,
Бәр диwана п'адше щьвийан,
Qәста кә'тьн мьслә'те,
Чька жь п'адше чь дәрте.
П'адша һерс готә хöлама,
Кö нан дайньн бәр мевана.
Диса ноли р'ожа бәре
Т'ернәхар һат дора сьвре.
У хöлама бае, бәзе
Ситьл р'әх һәв данә р'езе,
Wи валакьр ситьл ду һәв.
П'адша, wәзир дәве wан жәв,
Дьньһер'ин зәндәгьрти
Ә'щеба дьне нәдити,
Кö wи беһ'удә ноли зийа
Дондәһ ситьл гоште пәза
У бист шәш нан һ'уфи хwәкьр,
Бади чәqьлмаст сәрдакьр.
Бада сьмеле хwәйә р'әш,
Щи сәкьни wәк дәqе бәш.
У готә wи:— П'адша qöрба,
Әм һатьнә пәй бука хwә...
Вьр т'ьре тирәкә бәрк'
Qöлкьр дьле п'адша Мәләк.
Wи диса фән меван хапанд
У гьлие һан ле вәгәр'анд:
— Qöрба, хwә һун нә нәзаньн?...

Вьра hәла hун меваньн...
h'әвт р'ожа hуне моләткьн,
Әме hәла wа хәлаткьн.
Паше we бе сьрйа буке,
Xwә бук нәбу р'әзе суке?...
У wи ду hәв данә р'езе —
Чь лазьмә бой щьhезе
Qиза wийә нав у нәдәр —
Xwә we бе п'ар дәрнахә дәр?
Гьлие wана гәләк к'ьшанд,
Хәwа шәве wан дьqӧсанд.
Wәхта диwан wьр бәлабу,
Wи ч'ә'в кьрә wәзире xwә,
Кӧ бьдә пешийа мевана,—
Вәр'екә hәрәма wана.
К'ома Гӧрган вьр р'абу п'йа,
Wәзир зу да пешийа wана,
Әw бьрнә от'аха башqә,
Т'әк дәрик ле, бе р'әwаqә.
От'ах нолани ч'ә'ла нан,
Теда дани h'әвт щи бой wан.
Дәри сәр wана к'ип дадан,
hәр h'әвт бра нав wеда ман.
Wәхта бангда дике шәве,
hәр h'әвт бра к'әтьн хәwе.
hеди hат бина кәзәба.
Т'әк дьhат дәнге ләwанда,
Wәзир хӧлама ә'мьркьр,

Дәԝле аве сәр ԝан вәкьр.
Фьтьл да хԝә ноли р'увийа
У һат к'әтә нава щие хԝә.
Аве да бьн щие һ'әвт бра
У әԝ р'абунә сәр п'ие хԝә.
Ль Т'ернәхар ньһер'ин,
Гот:— нишандә, тӧ чь мери!....
Ԝи дәве хԝә да бәр дәԝле
Һьлч'андә хԝә ава щәԝе,
Ԝи щәԝ ӧса дьмьч'ьqанд,
Дьлопә ав нәдьр'ьжанд.
Ԝәхта р'оһьлат гәш век'әт
У тә'ва сор һеди дәрк'әт,
П'әнще хԝә һәԝеда ԝәрда
У р'ьжандә һ'әму ә'рда,
Ԝәзир пенщ-шәш хӧлам һьлдан,
Һатьнә бал от'аха Гӧрган,
Кӧ мәйт'е ԝана к'әфәнкьн
У кәр'ә-кәр' бьбьн ч'ә'лкьн.
Ԝәхта ԝәзир дәри вәкьр,—
Ә'щеба гьран мезәкьр....
Һәр һ'әвт бра сәр дәме хԝә,
Сәр бәнгзе хԝә, сәр qаме хԝә...
Бьра да ԝәзир хош у беш,
Дьле ԝәзир т'ьжи кӧл-эш,
Һ'әвт бра һәма ԝи чахи
Зу дәрк'әтьн жь от'ахе.
Нав шәһәрда хԝәр'а гәр'йан,

Чунә щәм һосте Гөрган.
Һоста әw дит пер'а ша бу,
Дәнг һ'әдадхане бәла бу.
Йәки к'ура агьр дада,
Йәки һ'эсьн соркьр, леда
У хьзмәта һ'әму гөндийа
Wан хьлазкьр се сәһ'әта.
Хут wе дәме гот Гөһсәкьр:
— Чь п'адше гот, мьн т'әв сәкьр.
П'адша, wәзир, qази, ләлә
We жә're текьн нав харна мә:
Нһа һун wәрьн, ве щаре
Әме хwә бькьн чь ч'аре?...
Бьлурван гот: то, Гөһсәкьр,
Нһа сьрийа мьнә, шькьр.
Wәхта wан бәр мә нан данин,
Һун дәст нәдьне, һ'әтани
Әз бьлура хwә дәрнәхьм,
Wьра мqама ле нәхьм.
К'ома бра зу вәгәр'йан
Бәр диwана п'адше щьвийан,
Qәста к'әтьн мьсьлә'те,
Чька жь п'адше чь дәрте.
П'адша зу готә хөлама,
Кө нан дайиньн бәр мевана,
Маqул р'уньштьн дора сьвре,
Хөлама харьн анин бь сьре.
Болма ә'wльн дан бәр п'адше

Йа гърәгърa һат паше,
Ле к'ӧтасие йа һ'әвт бра,
Кӧ кәр' р'уньштьбун wъра
Бъда бърьнщ, сәр wе qәли
Мърьна хайин нав һәр пә'ри.
П'адша һәмин бәр фәне хwә,
Хwәгӧман нане хwә дьхwәр.
Бълурване че wе дәме
Бълур дәрхьст жь бәр пьште
У луванде qәйде нерийа,
Т'ьре ә'рд, ә'зман дьзерийа.
Диwан wър к'этә һ'әwace,
Паше һат qәйде р'әqace.
Бълуре һәй дьгӧжанде,
Гърәгър к'этнә говәнде.
П'адша к'этә сәрговәнде,
Дәзмал п'еч'а дора зәнде
Ч'әп ледьхьст, р'аст ледьхьст,
Т'ьре һ'әйфа хwә дәрдьхьст.
Ль сәр сьвре болмә у нан
Һеди-һеди жь щи ләqйан,
Ед жә'р теда чун алие дьн,
Ед т'әмьз һатьн бәр Гӧрган.
Бълурван бра нһер'и,
Зу дәнге бълуре бър'и,
Ч'ә'в кърә wан — хәма мәкьн,
Нан бьхӧн, болма валакьн.
Wәхта wана нане хwә хwәр,

Һ'əвт мер пеш wана тəнгəзар,
Нава хwə гъртън у зерйан
У бунə мəйт', ль ə'рде ман.
Wəзир ль п'адше нһер'и,
Нoли жъжуе ль бьн дьр'и,
П'адше авьр' данə wəзир,
Кö wан т'əр'ъби əw т'ьвдир,
Ле сöр'а хwə диһар нəкьр,
Т'əне гот: „Хöде öса кьр!...“
Һ'əвт мəйт' анин к'əфəнкьрьн,
We р'оже бьрьн ч'ə'лкьрьн....
Сьбəтьре, бре əвин
Wəхта р'абун жь хəwа ширьн,
Сəр ч'ə'ве хwə т'əзə шуштьн,
Дора qəwатие р'уньштьн,
Хут we дəме гот Гöһсəкьр:
— Чь п'адше гот, мьн т'əв сəкьр.
Һəма хут ль бəр дəргə
К'оланə ч'ə'лəкə фьрə.
У кöлаве хöр'ьстани
Ль сəр we ч'ə'ле р'ахьсти.
Пьш дəргəва чьл п'əлəwан,
Дəстда мəрт'ал, ньзе гьран
Һивийа мəнə, ноли гöра.
Wəхта, кö əм һəр'нə wьра,
Wəзире бе пешийа мə,
Сəр кöлевр'а əм дəрбазбьн.
У жорда ч'ə'леда харбьн,

П'ələwан жорда мезəкьн
У we лə'зе мə хəзакьн.
Т'əмийа мьн wə, əз чаwа дьчьм,
Һун һ'əму дьднə пəй мьн.
Ле һун жи ԃ'ьнд һаж хwə һəбьн,
Ч'əка дəсте хwə бəрнəдьн.
Гöрган һьлда шур у мəрт'ал,
Гьргöһез — мəр'а хwə дəлал,
Тернəбəз шьдандьн бəраш,
Т'ернəхwəр һьлда гöрзе баш
Сьмелп'ус — да к'еране кер',
Бьлурван — бьлура сер,
Данə пəй бра Гöһсəкьр,
Кö бəлəди ль wан дькьр.
Wəхта дəрк'əтьн мəйдане,
Wəзир wанава һат хане.
Ноли р'увийа бь фелбази
Ль һ'əвт бра кьрə гази:
— Һун хер һатьнə, меред че!
Wəрьн əм һəр'нə диwане!
П'адше нһа сьвре р'асткə
У we wə һ'əмуйа хəлаткə.
Щьһезе Дилбəре баркьн
У we һьлдьн иро сйаркьн.
Кö əw һатьнə бал кöлав,
Wəзире кьни дəлк'-долав,
Кьр кö wьра хwə əглəкə,
Бь синче гöр'и мезəкə:

Чаwа бра бәр wе т'әле
Сәр сери дьк'әвьн ч'ә'ле.
Ле Гöhсәкьр ль пъштеда
Пе навмьле wәзир дә'фда,
Әw гöлол бу ль сәр кöлав,
Пер'а к'әтә ч'ә'ла хöнав.
Бу h'әйтәhол у hәwарзә...
Бу qир'ә-qир', шин у гьри...
Qәwаз львин, хöлам р'әвин,
Кö зу бькьн wәрьс биньн
Wәзир жь ч'ә'ле дәриньн.
Ле Гьргöhез зу мәр' hьлда
Бьн диwаре диwане да,
Ани ль сәр ч'ә'ле р'окьр,
Ль бәр бра р'йа дуз вәкьр.
П'адша готә п'әләwана,
Кö hат иди сьрийа wана.
Әw дәрк'әтьн мәйдана шер'
Дәстада гöрз у шуре кер'
У р'ьмед чардә мовьки.
hәр йәки qаси деwәки,
У дәст шәр' бу, шәр'е гьран,
Вьра р'абу hерса Гöрган,
Әw пешда hат ноли шера
У бәре хwә да h'әвт мера.
Әw ль диwер hасекьр,
Мәйт'е wана ә'рде р'езкьр.
Гьргöhез пе мәр'а гöман

Дəрбəкер'а һ'əвт п'əлəwан,
Пер'а жи ə'рде бьн п'е wан
Һьлдьqшандə нава ə'зман,
Əw бунə мəйт' у wьра ман.
Т'ернəбəз һьлда һ'əвт бəраш,
Ԛ'əтə нав wан wəк дəqе р'əш.—
Һ'əвт жи wьра к'əтьн нəһ'ьш.
Т'ернəхар пе гöрзе гьран
Мала һ'əвта жи кьр wеран.
Сьмелп'ус дəрк'əтə р'уки
Бь зəг'ми хwə əwи һукьр,
У һəр дəра вьр qьша сар
Сəр мəрийада жорда һат хар.
Һ'əвт п'əлəwан зу qəр'ьмин,
Жь мəйт'а иди ə'рд һ'əр'ьми.
Вьра һат сьрйа бьлурван,—
Wи бьлуре хьст-пенщ п'əлəwан
Ль бəр wи к'əтьн р'əqасе,
Һ'əта чун сьвдəра һасе,
Гöрган, Гьргöһез, Т'ернəбəз
Мəйт'е wан жи р'езкьрьн лəз.
У даданə п'адше, qази,
Ԛö вьрда, wеда дьбəзин,
Гöрган гöрзе хwə зор бакьр,
Сəре wан щə'ньме шакьр.
У дак'əтə к'оч'ка р'əнгин,
К'ö Дилбəра wийə əвин
Пьш һ'əвт дəрие к'ьлтикьри

Р'уньштьбу у дьгьри.
Wи пе сәлфа шуре пола
Бь бае хwә к'ьлита да, 3
К'лит зьрзава дьфьр'ин. 4
Ль бәр wи вәдьбун дәри. 6
Wәхта Дилбәре Гöрган дит, 9
Дәзмала шьл wеда авит, 0
Хwә авитә һ'әмеза хорт, 1
Кö мöһ'бәте дьл ле дьсот. 3
Гöрган гьрт дәсте Дилбәре, 5
Һеди дәрк'әт жь сьвдәре, 5
Һатьн нава к'ома бра, 3
Бәре хwә дан мала һоста.
Гöрган дйа хwә жи дит, ани
У да wейа әw мьзгини.
Wьра т'әзә дә'wат кьрьн,
Шәһәр педа хwә шакьрьн.
Һ'әвт р'ож, һ'әвт шәва бьлурван
Дьгöжанде бь дьл у щан...
Ль ве фезе, ль wе фезе
Мqам ду һәв данә р'езе
У мqаме öса дәлал,
Бәр сах дьбун сьдqе бәдһ'ал,
Дьбен бьлур wе р'ожеда
Бу һ'ьзкьрйа һ'әму к'öрда.
Р'ожа һ'әйшта Гöрган у де
Хwәр'а һьлдан налбәнде че,
Дилбәра дәлал сйаркьрьн,

Ԛəԝм у лезьм хԝəр'а бьрьн,
Брар'а т'əв чунə к'əԝшəн,
К'ö т'öнə п'адша, фел у фəн.

Ереван 17/VI — 1969 с.

СӘРӘЩӘМ

Qачахе Мрад,

ГАВА Ч АРА

